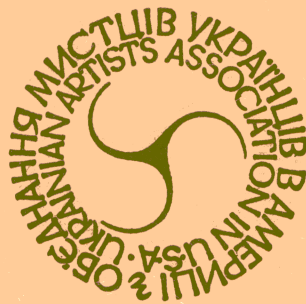

Нотатки з Мистецтва

UKRAINIAN ART DIGEST

Грудень

18

1978 року

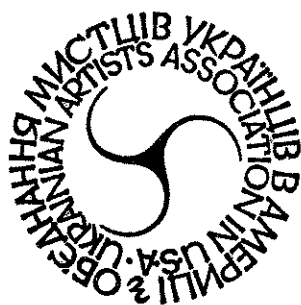
ОБ'ЄДНАННЯ МИСТЦІВ УКРАЇНЦІВ В АМЕРИЦІ
В і д і л у Ф і л я д е л ь ф і ї

ОБ'ЄДНАННЯ МИСТЦІВ УКРАЇНЦІВ В АМЕРИЦІ
В і д д і л у Ф і л я д е л ь ф і ї

Вістятки з Мистецтва

Ukrainian Art Digest

Грудень

18

1978 року

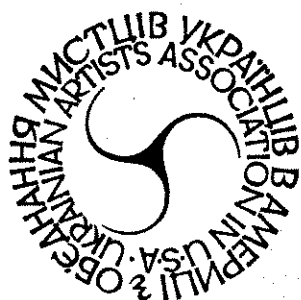

НА КЛАДОМ ВІДДІЛУ ОМУА У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ

UKRAINIAN ARTISTS ASSOCIATION IN U.S.A.
P h i l a d e l p h i a B r a n c h

Ukrainian Art Digest

December

18

1978

PUBLISHED BY U.A.A. IN U.S.A., PHILADELPHIA BRANCH

Микола Бутович (1895—1961): Автопортрет,
олія — 1955 р.

Mykola Butovich (1895—1961): Selfportrait,
oil — 1955.

PHOTO V. HRYCYN

Петро І. Холодний, ст. (1876—1930): Портрет сина,
П. Холодного, мол., в уніформі Кам'янець-Подільської
Спільної Юнацької Школи, кінний дивізіон,
акварели — 1921, 37×18 см.

Petro I. Cholodny, Sr. (1876—1930): Portrait of son, P.
Cholodny, Jr., in uniform of Kamyanets-Podilsky
United Cadet School, Cavalry Division,
watercolor — 1921, 37×18 cm.

ЗА ВІРНУ ОЦІНКУ МИСТЕЦЬКИХ СИЛ

ПЗЯВШИ до рук журнал „Нотатки з мистецтва“, Блаженніший Владика — Кардинал Йосип Сліпий, слушно зауважив, що цей журнал має занадто скромну назву, бо змістом своїм і зовнішнім виглядом, він (журнал) заслуговує на багато більше.

Нам, Редакційній Колегії, — учасникам зустрічі з Блаженнішим, було приємно вислухати погляд високого Достойника, тим більше, що погляд був не від'ємний, це було рівнозначне признанню нашої скромности, а також оцінкою, на правду великого вкладу енергії і часу невеликої групки мистців, що зібралися навколо ентузіяста — душі цього діла, мистця-професора Петра Мегика, який є так само скромний в своєму приватньому житті, як і в своїй суспільно-громадській, мистецькій та видавничій діяльності.

Скромність, це ознака, перш за все, солідности, чесноти і глибокої віри тих, які працюють не для своєї, лише, користі і популяризації власної особи, а тих, які своє уміння скеровують в русло конструктивне на користь культури суспільства, народу, нації, не боячись, що хтось його перевищить, залишить його позаду, тобто, випередить.

Скромність прикрашає і возвеличує людину, вона потрібна всім, а мистцям зокрема.

Чим більший мистець, чим ширше мистець освічений, тим більше скромний він, бо ж не може мистець замикати себе сам у собі. Не може оточувати себе колом улесливих адораторів, які створюють глиняний постамент, і на нього висаджують самозакоханого мегаломана. І підпираючи його собою, як милицями підпирають хворого.

Тоді, само собою зрозуміло, улесливі адораторі, для таких хворих організують різні імпрези при всяких нагодах, щоб була можливість, ще і ще один раз, висловити признання їх заслуг, величі, неповторности, оригінальности, чи самобутности. Промовці намагаються наввипередки висловити найулесливіші компліменти, порівнюючи, а то, майже, ставлячи в один шерг з Велетнями української духовости, не рахуючись з тим, яку кривду роблять ці порівняння, саме для Велетнів зокрема, а для нашої української культури, взагалі.

На відкритті виставки образів одного нашого мистця, професор N.N., даючи характеристику мистцеві, в своєму слові сказав: ...це „український маляр. Мабуть нема другого такого маляра в історії нашого мистецтва, якому належить більше оцей багатозначний епітет — „український“ і т. д....

„Слово не горобець, — випустиш, не впіймаєш“, але це слово попало на сторінки „Дітройтських Новин“, і це зобов'язало мене звернутися при нагадній зустрічі з професором N.N., з мовою заввагою, — що може статися так, що професора поставлять перед Суд, не тільки живучі мистці, а й ті, що вже померли.

Чому?, може тому, що я не згадав, про Вас? — відповідаючи, запитав мене професор. Ні, — продовжував я, — не про себе думав, а саме, про історію нашого мистецтва, яку Ви, так злегковажили.

Історія мистецтва кожного народу, а нашого українського особливо, це тяглість тисячеліть. Прикро, що ми самі ще, часом, стараємося бути не певними, де є початок нашої мистецької культури, хоч, душею своєю, своїм чутливим серцем, сягаємо далеко, далеко в глибінь призабутих вже часів, про які розказує нам земля наша, наша рідна земля з покон — віків, скарбами в нетрах своїх перехованими.

Не починаймо нашу історію від себе.

Щиросердешних і щироцікавих пізнати велич нашої духовости, не інформуймо занадто упрощено. Багатозначний епітет „український“ (руський), належить саме тим трудолюбивим умільцям, які, як пчїлки збирали духовий мед з квітів невмірущих джерел, і складали його в скарбницю культури народу українського.

Багатозначний епітет „український“, належить, як великому АЛПШЄ-ВІ, ще за княжих часів, в які буйно забило мистецьке життя соками джерел стародавнього Києва в одинадцятому столітті, так і пізніше, Андрїві Рубльову, або Дїонїсові, і іншим, іменним і безіменним умільцям, які живилися, саме тими, єдиними соками бездонних джерел, Київського Печерського монастиря. Наші мистці прикрашували (і підписували) стїнописи костьолів в Польщі (Краків, Люблин, Сандомир).

Епітет „український“, належить славним мистцям Лук'янові Боровикові, Його синові Володимирові Боровиковському, віртуозові портретистові Дмитрові Левицькому, і знову ж таки, багатьом іншим мистцям Вісімнадцятого століття.

Нарешті дев'ятнадцяте століття: К. Трутовський, Тарас Шевченко, Микола Мурашко, П. Мартинович, брати Маковські, Ілля Рєпін (Ріпа), Микола Іє.

В часи вже нашого існування, творами своїми цементували українську культуру двадцятого століття: Олекса Мурашко, Василь Г. Кричевський, брат Його Федір Григорович, сини Василя Гр. Микола В. і Василь В. Михайло Л. Бойчук, Юрій Нарбут, Анатоль Петрицький, Кость М. Елева, Петро Ів. Холодний, син Його Петро, Микола Бутович, Іван Труш, Осип Курилас, Олена Кульчицька, Олекса Новаківський, та з молодшої генерації, вихованці Київської, Варшавської, Краківської й інших Академій Мистецтв: Микола Азовський, Андрій Дараган, Микола Недїлко, Борис Крюков, Віктор Цимбал, Микола Мухин,

П Мегик, Лев Молодожанин, Михайло Черешньовський, Петро Андрусів, Володимир Баляс, Михайло Мороз, Григорій Крук, Петро Капшученко, Галина Мазена, Яків Гніздовський, Людмила Морозова, Галина Новаківська, Мирон Левицький та інші, яким належиться всім, цей багатозначний епітет „УКРАЇНСЬКИЙ“, — оце є ті скромні особистості — ДУХОВІ ЦЕГЛИНИ, з яких час буде ІСТОРІЮ УКРАЇНСЬКОГО МИСТЕЦТВА — ДУХОВУ ФОРТЕЦЮ УКРАЇНИ.

Я свідомий, що згадав, не всіх, отих цеглин-Творців могутньої будови. Без сумніву їх є багато більше, глибоко вірю в їхню скромність.

Як довго відвага і метушливість більшу ролю грають в оцінці признання і заслуг мистця, як загально людські чесноти і мистецький рівень творчости його, так довго ми будемо виплекувати в собі конечну потребу організувати панелі, і навіть, маючи вже світової слави мистців: Олександра Архипенка, Олекси Грищенка, Василя Г. і Федора Г. Кричевських, Анатолія Петрицького і Михайла Бойчука, так довго ми питатимемо „де ми стоїмо в Мистецтві“?

Михайло Дмитренко

Олекса Харків (1897—1939): „Красвид із передмістя в Яворові“, олія — 1928 р.

Oleksa Kharkiw (1897—1939): "Outskirts of Yavoriv," landscape, oil — 1928.

Микола Шрамченко (†1968): Портрет Е.
Маланюка — олія.

Mykola Shramchenko (†1968): Portrait of E.
Malaniuk — oil.

Григор Крук: „Відпочинок“.

Hryhor Kruk: "Girl resting."

Микола Азовський (1903—1947): „Натюрморт“ —
олія.

Mykola Azowsky (1903—1947): “Still Life” —
oil.

ОЛЕНА КУЛЬЧИЦЬКА В МОЇЙ ПАМ'ЯТІ

Олена Кульчицька (1877—1967): Автопортрет, олія — 1917 р.

O. Kulchytska (1877—1967): Selfportrait, oil — 1917.

ПЕРШЕ знайомство з Оленою Кульчицькою походить ще з часів мого навчання в народній школі, з бібліотеки якої я випозичав книжки для дітей. Я любив багато читати, а ще більше мене цікавили ілюстрації, які я докладно переглядав до найменших подробиць. Вони були для мене такі притягаючі, що коли б їх не було, то хто знає, чи був би я прочитав ці всі

книжечки з Вільшанської шкільної бібліотеки, яку так дбайливо комплектував наш улюблений учитель, Юліян Сенишин.

Перші лектури і перші твори мистецтва, з якими дитина стрічається, мають на неї великий вплив і залишають по собі незагаслий слід на ціле життя.

Із усіх ілюстраторів дитячої літератури були тоді найбільш відомі в Галичині Антін Манастирський, Олена Кульчицька, Осип Курилас, Юрій Магалевський та початківець Едвард Козак. Більшість книжок, які я прочитав, була ілюстрована Оленою Кульчицькою. Ще сьогодні я собі добре пригадую, що тоді мені найбільше подобалися ілюстрації А. Манастирського, тому, що були вони завжди старанно виконані, мали гарний і тонкий рисунок, гармонійну композицію та персональний стиль. З цих ілюстрацій пробивалася якась шляхетність, любов до представлених персонажів, не було в них ні карикатур, ні манеризму чи натуралізму, як у О. Куриласа. Рисунки Манастирського були приємні і цікаві для ока, збуджували в дітей уяву та витворювали казковий, мрійливий настрій.

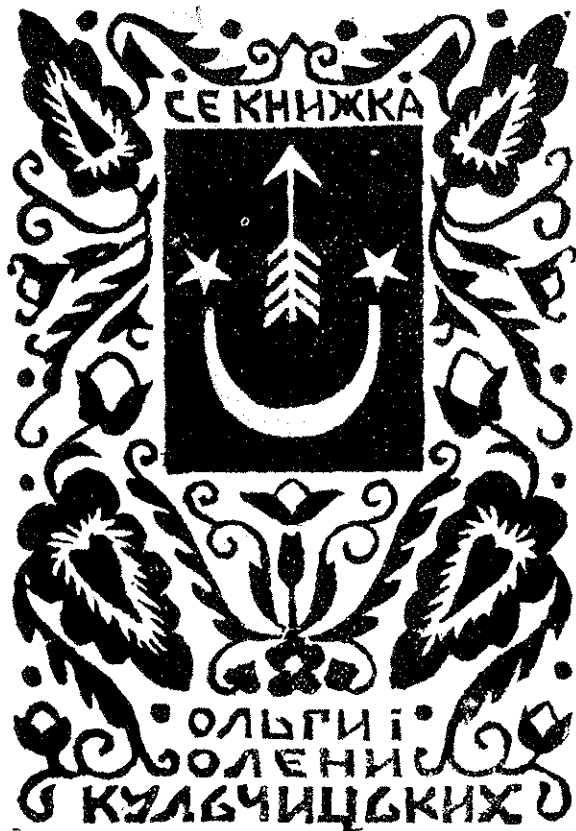
Рисунки О. Кульчицької видавалися мені „модернішими“ від ілюстрацій попереднього мистця, вони були такі цікаві, добре зрозумілі для дітей, мали багату фантазію, але були трохи занадто простими й різкими на мій тодішній смак. Безперечно, вони були більш стилеві, ніж ілюстрації А. Манастирського, і їх можна було відразу пізнати з першого погляду, навіть і без підпису.

Хоч рисунки Кульчицької не були такі „арисократичні“, як у Манастирського (зате мені більше подобалася в них творча

уява малярки), вони довше залишалися в пам'яті, мабуть тому, що були дальші від реалізму.

Манастирський рисував переважно пером, або олівцем, натомість більшість ілюстрацій Кульчицької виглядала немов дереворити, бо лінія була грубша, певніша і простіша. Рисунки Кульчицької своїм мужнім стилем гартували характер дітей, виробляючи в них респект до сили, натомість рисунки Манастирського збуджували мрійливість та деяку відірваність від реальності світу.

Ілюстрації О. Куриласа не впливали на мою уяву, бо були суто реалістичні, без поезії, вони лише ілюстрували текст, щось подібне, як це тепер видно в деяких ілюстрованих фейлетонах у газетах масового збуту.

Олена Кульчицька: Екслібрис, дереворит — 1908.

O. Kulchytska: Ex libris, woodcut — 1908.

Рисунки Ю. Магалевського були цікаві змістом, трохи таємничі, зате сухі формою, нерівно і нервово рисовані.

І коли тепер, по стільки роках, я пригадую собі, як сильно впливали на мене ілюстрації дитячих книжок, то вважаю доцільним пригадати нашим видавцям літератури для дітей і для молоді, що дитина вже в народній школі має розвинене відчуття краси і вже відтоді треба її виховувати на найкращих зразках творів мистецтва. Недбайливе видання книжки зі слабкими ілюстраціями (не говорю тут про зміст книжки) погано впливає на виховання естетичного смаку; такі немистецькі видання просто заглушують природний гін дитини до ідеалу краси.

Коли я поступив в гімназію в Перемишлі й замешкав у бурсі ім. св. Миколая* на Баштовій вулиці, то перші образи, які я побачив на стінах коридорів і кімнат бурси, були гравюри О. Кульчицької. Це було моє друге знайомство з мистцем, цим разом повніше, бо побачив нові її твори іншого змісту й форми. Гравюри були скромно, але зі смаком оправлені у прості чорні рамки (були це дереворити і лінорити) і розміщені на стінах у пропорційній віддалі одна від одної. Гравюри представляли визначні постаті з історії України — були це портрети князів: Кий, Володимир Великий, Ярослав Мудрий, Ярослав Осмомисл, або письменників: Т. Шевченка, І. Франка та інших. Не є виключене, що ці картини оправила в рамки і подарувала для бурси, а може навіть і сама їх розмістила на стінах О. Кульчицька, бо в будинку бурси містився тоді, у трьох кімнатах на партері, перемиський регіональний музей „Стривігор“,** до якого малярка часто приходила.

* Назва походить від церкви св. Миколая, яка стояла колись (XIV—XVIII ст.) в сусідстві площі, на якій збудовано бурсу. На місці, де стояла церква, був поставлений дерев'яний хрест між двома високими тополями, а в траві виділи рештки фундаментів церкви. При цій же церкві в XVI ст. засновані перше українське Братство св. Миколая в Перемишлі.

** Основниками і працівниками цього музею були гімназійні вчителі — Богдан Загайкевич, д-р Іван Шпитковський і Олена Кульчицька. Часом у суботу, або в неділю Б. Загайкевич просив бур-

Олена Кульчицька: Ярослав Мудрий, лінорит, 1918.

O. Kulchytska: Prince Yaroslav the Wise, linocut — 1918.

Я відразу звернув увагу на ці гравюри тому, що вони відрізнялися своїм виконанням від ілюстрацій Кульчицької в книжках для дітей, які я до того часу читав. Тепер я побачив більші, серйозні мистецькі твори, які мені заімпонували своєю строгістю, лаконічністю вислову та оригінальним представленням історичних постатей. Хоч розміром ці твори не були великі, але своїм стилем вони були монументальні і мені чомусь видавалися великими.

Ще і досі мило згадую, як то було приємно проходжуватися по коридорах бурси й дивитися на маєстатичні, суворі і тверді портрети князів-володарів, які з такою, сказати б, безпосередністю дивилися на нас, молодих. В їх присутності ми відчували, не без деякої гордості, тяглість нашої довгої історії за яку нам теж прийдеться колись взяти відповідальність і до якої треба нам змалку приготовлятися.

Не можна було, на мою думку, краще вдекорувати гуртожитка для гімназійної молоді, як саме такими високомистецькими графічними творами О. Кульчицької з героїчним, а рівночасно спартанським змістом. Щоправда, в трьох великих читальнях образів бурси висіли великі, кольорові образи (репродукції): „В'їзд Б. Хмельницького до Києва“, „Богун під Берестечком“ — М. Івасюка, „Запорожці пишуть листа до султана“ — І. Рєпина та ікони Христа і Богородиці — О. Куриласа, але вони не робили на мене такого сильного враження, як оці невеликі гравюри Кульчицької. Образи Івасюка і Рєпина були радше парадні і описові, може навіть трохи театральні і тому до деякої міри штучні, а в гравюрах Кульчицької була зосереджена велика сила мистецького вислову,

---

саків, які мали вільний час, помагати йому в музеї. В такий спосіб, помагаючи в праці, я мав нагоду оглянути точно збірки музею. Найцікавіші експонати були: старі ікони і церковні предмети (царські врата, хрести, ризи, книжки), предмети з археологічних знахідок, нумізматики, зразки народного мистецтва (писанки, вишивки) та предмети народного щоденного вжитку ремісничої роботи. Після 1945 р. збірки музею „Стривігор“ включено до польського музею перемиської землі, який тепер міститься в колишній палаті українських єпископів.

проявлялася в них дуже виразно самотній стиль мистця, в них гомоніла наша мужня героїчна історія.

В гравюрах Кульчицької рисунок є незвичайно економний, нічого нема зайвого, ніяких деталей, а кожна рисочка має своє призначення і свій сенс. Наприклад, у композиції „Ярослав Мудрий“ видно через вікно, чи через отвір палати, сільветку собору св. Софії і на цій гравюрі церква св. Софії представляє символічно ціле місто Київ.

Будинки для молоді, почавши від дитячих садків, гуртожитків, відпочинкових домів, дитячих клінік аж до університетів — повинні декорувати добрі мистці найкращими творами оригінального образотворчого мистецтва, чи кращими зразками народного мистецтва, щоб такою обстановкою постійно впливати на виховання естетичного смаку та захочувати молоде покоління до творчого думання.

Яка велика різниця між колишньою бурсою Миколая в Перемишлі, а деякими сучасними кімнатами студентів на Заході, закупченими димом тютюну, наповненими шумом атональної музики транзистора, в яких стіни хаотично заліплені журнальними фотографіями сумнівної вартости фільмових зірок...

В Перемиській українській гімназії (яка тоді офіційно звалася „Державна гімназія з руською мовою навчання“) програма науки була чомусь так заплянована, що не можна було вчитися рівночасно музики і рисунків. Треба було вибирати одне з них. Коли приходила лекція співу, тоді полівина учнів залишалася в класі, а інша частина переходила до другого приміщення на лекцію рисунків. Я, не маючи доброго слуху ні гарного голосу, вписався на рисунки, том більше, що мистецтво мене цікавило.

Коли я прийшов перший раз на лекцію рисунків, побачив я нашу учительку — і на моє велике здивування — я довідався, що це малярка Олена Кульчицька. Не без зворушення я побачив живого мистця, якого

рисунки в книжках знав я від давна і це був взагалі перший наш мистець, якого мені довелося зустрінути в житті.

Було їй тоді 59 років, але вона виглядала значно молодшою, як на цей вік (Кульчицька прожила до 90 років). Була це гарно убрана пані середнього росту і середньої ваги. Великі гарні сині очі, домінували на лиці, з них пробивалися інтелігентність і сильна воля. Ніс орлиний, волосся недовге, кучеряве. Руки мала делікатні зі сильно напруженими жилами, що свідчило про її довголітню фізичну працю

при граверстві, на одному пальці великий перстень з кольоровим дорогим каменем. Голос сильний, піднесений і з приємним тембром плив у неї безперерійно, бо любила оповідати та все точно й основно пояснювати. В мові Кульчицької було чимало архаїзмів, яких тоді вживали в деяких інтелігентських домах у Галичині. Напр. говорила „они“ замість „вони“, „єсть“, „суть“ замість — є, „если“ замість якщо, „ласкавий пане“ ітд. Всі інші наші учителі старалися говорити правильною літературною мовою, єдина О. Кульчицька, та ще один старий учитель Малиновський, т. зв. Фу-

Олена Кульчицька: Церковця у Великому біля Доброміля, дереворит — 1920.

O. Kulchytska: Timbered church in Ukraine, woodcut — 1920.

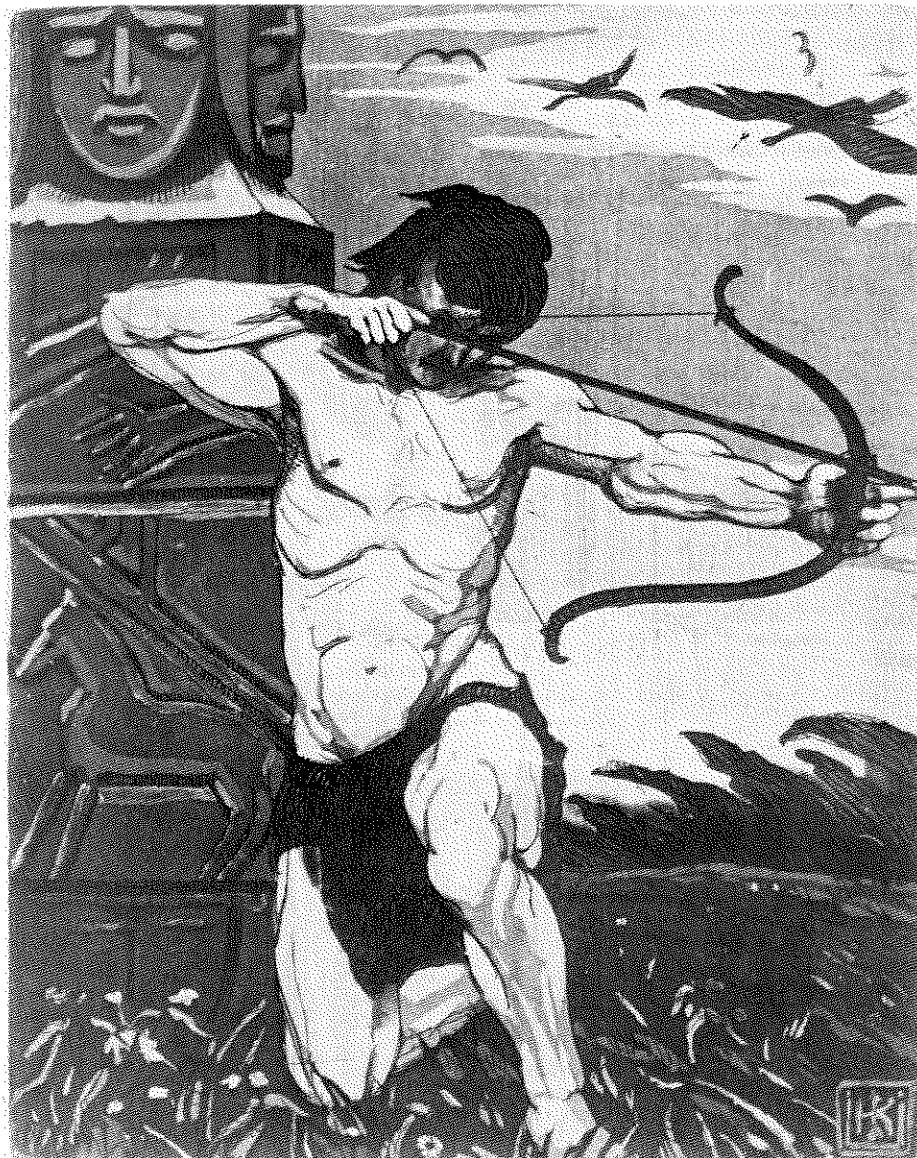

ньо, говорили так, як говорили наші діди й бабці, що додавало до її оригінальної особистості ще й мовного кольориту.

О. Кульчицька носила часто суконки і літні плащі, для яких вона сама проєктувала взори чи орнаменти і їх кольорувала технікою вибійки її сестра Ольга. Не треба й казати, що такі сукні були незвичайно гарні й елегантні, хоч без зайвого блиску

чи фантазії, все було клясичне, в міру, з великим смаком зроблене і вшите. Часом носила теж вишиваний одяг.

Постава у Кульчицької була пряма, хід рівний, скорий і енергійний, без поспіху чи хвилювання. З цілої постаті пробивалася гідність і авторитет, відразу було видно, що це високо інтелігентна дама і визначна особистість.

Олена Кульчицька: „В обороні богів“, офорт і акватінта — 1914.

O. Kulchytska: "Protecting the Gods," etching and aquatint — 1914.

Олена Кульчицька: Вечірня година, акватінта, 1911.

O. Kulchytska: Evening hour, aquatint — 1911.

Як учителі так і учні, всі відносилися до Кульчицької з належним респектом і пошаною, на які вона собі заслуговувала не лише своїм мистецьким талантом і великою творчістю, але і своєю особою. Крім цього, вона була єдиною жінкою між учителями нашої гімназії і це теж до певної міри зобов'язувало всіх до джентльменства у взаєминах з нею.

Година рисунків проходила нам дуже скоро. Учителька давала нам якийсь предмет до рисування чи малювання акварелями, а сама за цей час щось нам оповідала, вияснювала, час до часу підходила до котрогось з нас і поправляла рисунки, хвалила добрих учнів, а слабших заохочувала до праці. Часом сама щось рисувала для себе. Щоб нас зацікавити своїм предметом, вона показувала нам найкращі рисунки й малюнки старших учнів чи учнівські праці з попередніх років (ці рисунки зберігала вона у великій шафі в коридорі).

Як це звичайно по школах буває, учні скоро вичують хто з професорів є „м'який“ і на котрій лекції можна собі дозволити на меншу дисципліну. Були, очевидно, такі спроби і на годинах рисунків, тим більше, що учителька була жінка, від якої не можна було очікувати твердої руки. Але Кульчицька не дозволяла на жадні вибрики, і коли часом хтось зробив якийсь нетакт, або не хотів працювати, то вона не вагалася поставити його на своє місце і засоромити його перед цілою класою. На її лекції не можна було провести часу без праці. Треба було рисувати, або малювати, а часом ми виробляли зі сирої картоплі різні геометричні форми і відбивали їх, як печатку, у різних кольорах, укладаючи композиції, подібні до вишивки, або скоріше до сучасних абстрактних малюнків. Її курс рисунків не обмежувався до самих рисунків, вона давала нам щось в роді викладів про українське мистецтво та про нашу матеріальну культуру, яку вона високо цінила. Кульчицька дуже добре знала народну архітектуру, народне мистецтво, бо сходила вона пішки і проїхала всю Західну Україну і змалювала з природи сотні церков, старих будинків, зразки регіональної носі та місцеві типи людей.

Наша учителька рисунків була балакуча, багато нам оповідала. Нам, молодим учням, особливо подобалася її отвертість, з якою вона про все висловлювалася, а найбільше те, що вона не скривалася перед нами зі своїм патріотизмом. Щоправда, більшість учителів перемиської гімназії були без сумніву українськими патріотами, але через польський натиск (а було це в роках 1936—1938) вони були дуже обережні в розмовах з учнями. Про делікатні справи вони висловлювалися незвичайно коротко, або взагалі їх промовчували, Кульчицька натомість називала речі по імені, нікого не боялася; нам така прямолінійність подобалася і ми її за це спеціально шанували і цінили. Від наших учителів і виховників ми бажали й очікували доброго прикладу в національних справах, а занадто велика „дипломатія“ й обережність нам не подобалася, бо за ними ми добачували брак відваги постояти за своє. Розуміється, що Кульчицька про політику нам не говорила, але оповідала нам про наші церкви, про зберігання українських історичних пам'яток і творчості народу, вся її увага була спрямована на те, щоб збудити та піддержувати у нас постійну любов до української культури і до свого народу.

За вдачею О. Кульчицька була оптимістка. Вона дошукувалася у всьому добрих сторінок, заохочувала всіх до праці, до відважного шукання, до творчості. Наложала вона до людей серйозних, рідко коли жартувала, а ще рідше усміхалася. Була скромною, про своє мистецтво ніколи нам не говорила і як би так хтось з учнів не знав, що наша учителька рисунків є вдома малярка — то від неї він ніколи цього не довідався б. Не пригадую собі, щоб вона будь коли приносила до школи свої праці показувати учням. Заглядаючи на її бюрko, можна було нераз побачити якийсь зачатий рисунок, чи проєкт, але ніколи не було там якогось готового, закінченого твору.

Мені найбільше імпонувала у Кульчицької її постійна активність. Не можу сказати, як це у нас прийнялося говорити, „кипуча активність“, бо в Кульчицької нічого не

„кипіло“ все було упорядковане, вона працювала за планом і не було в неї „артистичного“ хаосу. Її активність була методична і лише завдяки цій методичній плановій праці вона зуміла створити велику кількість мистецьких творів і то в різній техніці. Багато пізніше мені доводилося пі-

знати зблизька не одного з наших мистців, але такої видатної і всесторонньої працьовитості як у Кульчицької, я у нікого не зустрічав. Деякі зі знайомих мистців проявляли теж велику активність, але іншого порядку, вони багато творили і рівночасно старалися ці твори продати, що теж вима-

Олена Кульчицька: Перемишль вночі,
меццотінта — 1920.

O. Kulchytska: "City of Peremyshl at night,"
mezzotint — 1920.

гало від них багато енергії. Кульчицька, маючи матеріальне забезпечення, не мусіла тратити часу на шукання покупців, а вся її енергія була присвячена мистецтву.

Знав я теж і таких мистців, які творили лише тоді, коли діставали замовлення, коли замовлення не було, вони могли робити щось іншого. Кульчицька не лише багато працювала творчо, але вона ще старалася охопити такі ділянки, які нормально мистця не мусять аж забагато цікавити, як їждження цілими місяцями по краю і змальовування сотень церков, історичних пам'яток та народних костюмів, бо це є праця для етнографів чи мистецтвознавців, але тому, що таких у нас не було, то вона старалася заповнити сама цю прогалину, навіть, коли це виходило їй на шкоду. Ясна річ, що коли б, замість їздити по селах, вона була б присвятилася виключно станковому малярству, то її осяги в малярстві були б куди вищі.

Олена Кульчицька є для мене живим уособненням мистецького всестороннього зацікавлення, активності і творчості.

* * *

Одного разу довелось мені зайти до хати моєї учительки. Вже собі не пригадую причини, здається, мав я їй занести якусь книжку від проф. Загайкевича (директора музею „Стривігор“). Олена Кульчицька жила разом зі своєю старшою сестрою Ольгою в центрі міста, біля ратуші в Ринку число дому 28, на другому чи третьому поверсі. Перед будинком був малий сквер з кількома деревами-каштанами, між деревами стояв камінний постумент короля Яна Собеського, а через вулицю був другий малий сквер, по лівій руці починався ринок, на якому перед полуднем завжди було багато людей, селяни приносили там продавати харчеві продукти.

Коли я увійшов до помешкання Кульчицької — то не знав, на що дивитися. Все видавалося мені там дуже гарним, бо так прекрасно влаштованої хати я досі ще ніде не бачив.

На білих стінах висіли власні образи Кульчицької, старі ікони, вишивки і килими, на меблях теж лежали вишивки і була кераміка. Все це було так вміло, зі смаком і в порядку розміщене, що це помешкання виглядало немов якась палата, хоч, здається, дорогих меблів там не було. Дуже ясні і чисті кімнати заповнені, але не переповнені, мистецькими творами зробили на мене величезне і незабутнє враження своїм погідним і радісним настроєм.

З вікон мешкання був гарний вид на Ринок і на дзвіницю-вежу в центрі міста біля римо-католицької катедри. Стрімка, висока вежа з бароковим закінченням-шоломом, з великим годинником — її видно на деяких офортах і акватінтах Кульчицької перемиських пейзажів.

Тоді я побачив вперше сестру малярки — Ольгу. Вона була іншої вдачі, як Олена, тиха, лагідна, мовчазна, несмілива і, мабуть, замкнена в собі. Займалася вона господарськими справами і веденням дому, а у вільний час вишивала, або ткала килими на власному варстаті, натомість Олена займалася лише малярством і педагогічною працею в гімназіях (хлоп'ячий і дівочий). В цей спосіб обі сестри зорганізували собі добре життя і одна одній дружно допомагала.

* * *

В 1937 році наша гімназія обходила ювілей патрона школи св. Йосафата і з цього приводу Кульчицька намалювала великий олійний образ — доколінний портрет святого в архиєрейській мантії на тлі манастирської келії. Цей образ був посвячений 21. листопада 1937 року і приміщений на бічній стіні в гімназійній каплиці. Це був, здається, одинокий твір О. Кульчицької, який прикрашував нашу гімназію. Під час II світової війни цей образ пропав, так як і пропали всі пам'ятки одної з найстарших українських гімназій, між ними цінні і пам'яткові натуральні табльо з часів 50-літнього існування школи.

Коли я вернувся, по літніх вакаціях 1938 року, до Перемишля, на моє здивування і розчарування, О. Кульчицької в гімназії

я вже не застав. Вона перейшла на емеритуру і виїхала до Львова, де дістала посаду наукового працівника в етнографічному відділі музею Наукового Товариства ім. Шевченка. Новою нашою учителькою рисунків стала пані Софія Чехович.

Дивус мене сьогодні, чому дирекція гімназії не влаштувала для О. Кульчицької

якогось прийняття чи прощального свята з приводу її відходу з гімназії, так, як це звичайно всюди водиться.

Не виключене, що польська шкільна влада не бажала собі того, щоб виявити прилюдну пошану видатному діячеві української культури, але тепер тяжко знайти відповідь на це питання.

Володимир Попович

Олена Кульчицька: Діти над морем, офорт — 1912.

O. Kulchytska: Children on the shore, etching — 1912.

Церква в селі Квітонь, пов. Горлиці, Лемківщина,
збудована 1811 р.

Wooden church of Kwiton Village, Lemko Region,
built 1811.

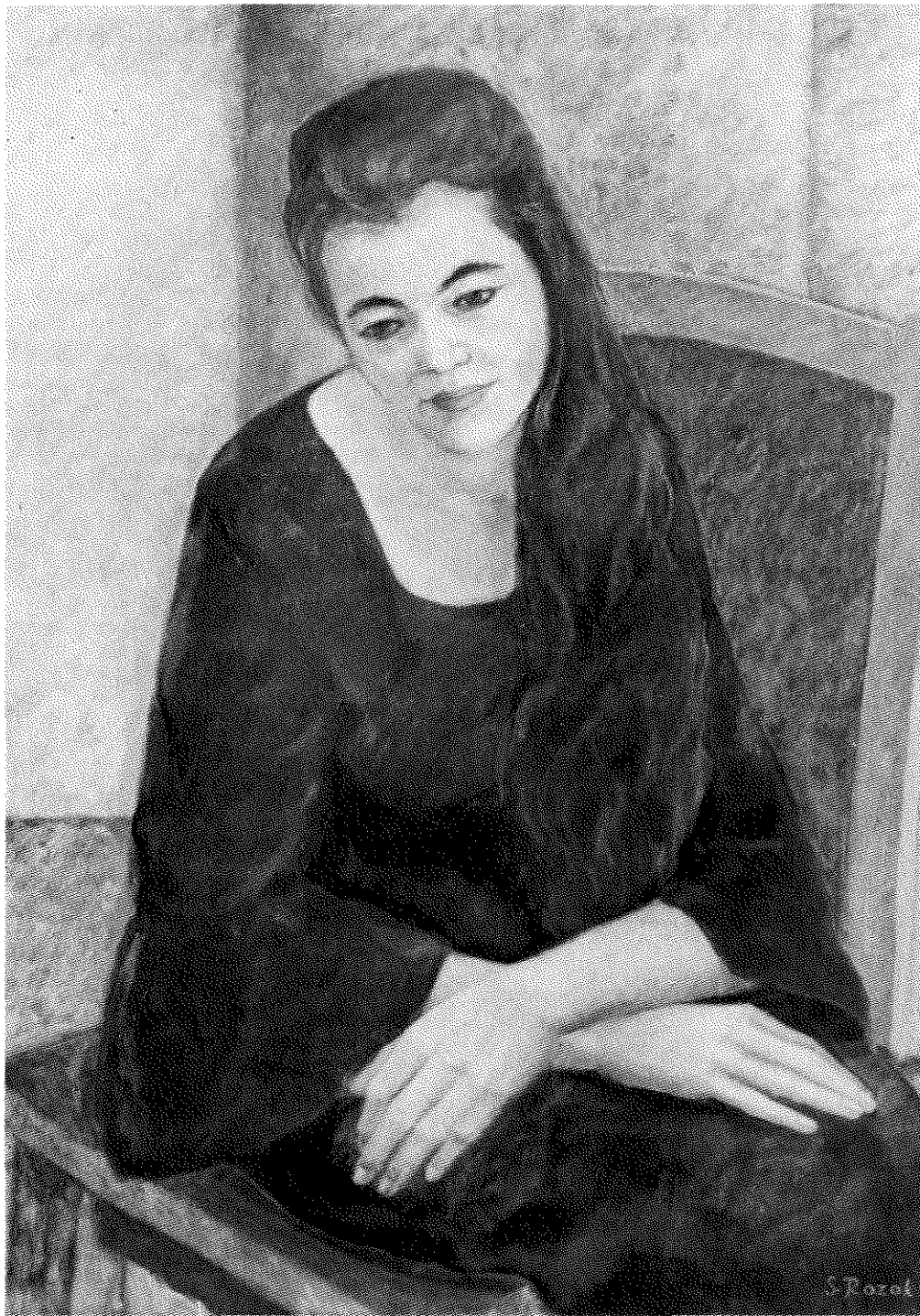
Ікона з XV століття, Лемківщина, Музей у Сяноці. Ukrainian Icon, 15 century. Sanok Museum, Lemko Region.

Валентин Сімянцев: „Студентка“ — 1972 р.

V. Simianțev: "Student" — 1972.

Степан Рожок: Моя Дружина — олія, 40''x28''.

S. Rozok: My Wife — oil, 40''x28''.

Галина Мазепа: „Пісня про Байду“ — кераміка.

H. Mazepa: "Song about Bayda" — ceramic.

АМВРОСІЙ ЖДАХА — МИСТЕЦЬ ІСТОРИЧНОГО МАЛЯРСТВА

(1885—1927)

Знагоди, порівнюючи, недавнього 50-річчя з дня смерти цього талановитого мистця-майстра (8. IX/ 1927—8. IX. 1977), а також і в зв'язку з давно наміченою у Києві підготовкою монографії про цього визначного самородка — аквареліста, графіка і великого знавця історії та фолкльору українського мистецтва, подаємо деякі маловідомі матеріали про його життя і творчість.

Амвросій Ждаха ще перед першою світовою війною був широко відомий в Україні, найбільше завдяки двом серіям чудових кольорових листівок, що їх видало видавництво „Час“ у Києві. На цих листівках були уривки з відомих українських народних пісень, подані в нотах зі словами під ними, та тонко виконані аквареллю ілюстрації до цих пісень, переважно на історичній темі. Цінність цих синтетичних пісенно-малярських композицій підносили, часто додані по краях, орнаментальні прикраси, з відповідно оброблених народних мотивів, а також і назви пісень, графічно виконані в дусі українських історичних шрифтів.

Ще за кілька років до смерти Амвросія Ждахи були рішення солідних мистецьких установ і видавництва: перевидати всі ці листівки, бо вони тепер стали рідкістю, навіть у збірках колекціонерів. Але ця справа з виданням листівок і досі стоїть на місці. І монографії досі ніхто не видав. Навіть трудно встановити точно, що саме вже опубліковано про цього обдарованого виходця з глибин нашого народу. Трудно відшукати, з якого саме журналу у нас заховалася вирізка замітки Михайла Биковця, надрукованої зараз же після смерти мистця, мабуть, 1927 року. Нажаль, не маємо й статті Кандиби про А. Ждаху, опублікованої, здається, в одеському журналі

„Металеві дні“, приблизно, між 1928-34 роками. Є дещо цінне в енциклопедії „УРЕ“, том 5, стор. 49, а також і в статті А. В'юнника (саме в тій частині, яку склав цей автор), в другій половині 4-го тому, на 277 сторінці „Історії українського мистецтва“. До цих відомостей додано дещо й з нашого боку у варшавському журналі „Наша культура“ Но. 9 за 1972 рік, на стор. 14—15. Ці відомості, записані нами зараз після смерти А. Ждахи зі слів його дружини, дозволимо собі, в певній мірі, повторити.

Батько Амвросія, Андрій Ждаха, походив із Задунайських козаків, жив у м. Ізмаїлі, в Басарабії. Мати Ульяна походила з села Лелеківки на Київщині. (Чому саме в УРЕ стоїть в дужках „Ждаха-Смаглий“ нам невідомо, або може призабуто за 50 років).

Андрій Ждаха любив розповідати дружині і синові про Запорізьку Січ, про нещастя, яке з нею сталося через облудну жорстокість цариці Катерини II-ої в 1775 році. Розповідав докладно і про Задунайську Січ, труднощі її становища між двома вогнями: російським царизмом та турецькою султанщиною. Також любив грати на гітарі і на бандурі, чудово співав українські народні пісні і думи, а дружина вторувала йому, деколи співала і сольо зворушливо-тужливі пісні.

Обоє, батько й мати, були письменні, любили окрім музики і співів ще й народний живопис, а також і народне ужиткове мистецтво. Обоє ходили в гарно вишитому своїми руками українському народному одязі. А в інтер'єрі їх бідної хати був маленький музей: старовинні образи, картина XVIII віку „Козак Мамай“ (в двох варіантах), килими, верети, плахти, запаски, скатерті й особливо гарні вишивки на пошивках і рушниках. Мати ще кохалася

в майстерно розписаному керамічному посуді, найбільше любила гарні миски, яких мала невеличку, але зі смаком підібрану колекцію, а батько, окрім кераміки, захоплювався ще й різьбою по дереву, сам оздоблював мисник, скриню, ніжки стола, стільці. Для сусідів робив різьблені ярма, задки санок тощо.

Вдома всі говорили українською мовою, часто вживаючи народні прислів'я і дотепи, що їх Уляна пам'ятала з Київщини. Але знали ще три мови: румунську, болгарську та офіційну російську.

Нажаль, не маємо запису про те, де саме народився Амвросій, в Ізмаїлі, де жили батьки, чи в Очакові, як про це зазначено в енциклопедії УРЕ, де справді тимчасово перебувала сім'я.

Коли Амвросієві було півтори року, вся сім'я переїхала до Одеси, бо в Ізмаїлі бідували. Перевезли їх чумаки, які їхали до Одеси за сіллю. Оселилися в Одесі на Молдаванці, на Михайлівській вулиці. З гарного оздоблення хати мусіли багато чого продати, але дещо лишили. Проте їй тут бідували, бо хоч і були працьовиті, але непрактичні.

У Амвросія, з шести років, виявився потяг до малювання. Батьки тішилися цим, але через свою бідність не могли дати синові всього, що потрібно було для розвитку його здібностей. Отже хлопець сам шукав засобів виявити свій нахил. Пензельки робив з гусячого пір'я, а за фарби йому була жовта охра, сік червоного буряка, синька та сажа. Коли не ставало паперу, то малював на стінах, найбільше козаків на конях та красюди з тополями і хатками, або морські побережжя. За те, що малював на білих стінах, особливо чистих перед святами, хлопцеві діставалося від батьків, а ще більше, від сусідів.

Амвросій любив розписувати білий комин у середині хати. Одного разу сусідська дівчина побачила чудовий розпис печі з квітами і ублагала батьків, щоб дозволили і у них в хаті зробити такий розпис, „щоб усі дівчата дивувалися“.

Тяжко було хлопцеві самому здобувати собі освіту та ще й заробляти на існування технічним кресленням. Сам собі склав дві шафи вибраних книжок із історії та історії мистецтва.

Маючи 18 років, Амвросій вражав усіх своєю стрункістю та красою, поетичністю своєї натури та здібностями до малювання.

Знайшлися люди, які порадили юнакові вступити до кавалерії, щоб служити в Кубанському козацькому війську. Року 1873, маючи відповідну освіту, Амвросій поступив до кавалерійської військової школи в Єлисаветграді (тепер це місто зветься Кіровоград). Вершник з нього був вправний і вчився добре, але не міг знести „казенщини“ і так званого „цукання“, коли старший курс, в наслідок нерозумної традиції, знущається з молодшого курсу, принижуючи в першокурсниках людську гідність. Мало значення і те, що до кавалерії йшли родовиті та заможні, а Амвросій був син селянина з козаків, не був грошовитий, від усякого гультяйства далекий. Отже кинув військову школу і знову занявся кресленням, був рисувальником у залізничних майстернях Одеси. Це була досить нудна технічна робота, а Амвросієві хотілося вчитися малюванню та мистецькій графіці. На це потрібні були кошти. Все ж, мріючи вступити до Академії Мистецтв у Петербурзі, склав іспити при Одеській 2-ій гімназії на атестат зрілості, але коштів на подорож і перебування в Петербурзі не ставало.

З 1877 року А. Ждаха вступив до Одеського Земельного банку, де прослужив 32 роки, весь час на відповідальній роботі.

Саме в цей час, маючи 22 роки, А. Ждаха одружився з Прасковією Гурською. Батько її мав власну друкарню в Одесі, а дочка допомагала йому провадити це маленьке підприємство. Від неї мав сина, також Амвросія, та доньку Олену, яка пізніше вийшла заміж за Віталія Боровика, людину, що скінчила природничий факультет університету. В комісії, очолюваній В. Боровиком, по боротьбі з філоксерою, працював письменник М. Коцюбинський, який у своїй

Амвросій Ждаха (20. XII. 1885 — 8. IX. 1927):
Ілюстрація до пісні „Ой у полі тай у Боришполі“ —
аквареля.

Ambrose Zhdakha (20. XII. 1885 — 8. IX. 1927):
Illustration to song "Fields of Boryshpol" —
water color.

повісті „Для загального добра“, вивів В. Боровика в позитивному образі Тиховича. З Гурського А. Ждаха прожив 12 років, після чого, чи розійшовся з нею, чи повдовів — в наших записах про це нічого немає. Записано у нас, що батько художника помер наприкінці 90-их років минулого століття, а через кілька років померла і мати.

Працюючи в Земельному Банку, А. Ждаха, періодично, виконував ще й замовлення видавництва Фесенка, де робив ілюстрації для намічених для публікації літературних творів, а також ще й відвідував Одеську Малювальну школу. Нажаль, не знаємо, хто керував навчанням А. Ждахи.

Вдруге А. Ждаха одружився з Неонілою Михайловською, яка за кілька років перед тим овдовіла. Вона мала вищу музичну освіту, добре грала на фортепіано, викладала музику по середніх школах і давала приватні лекції. Прожив з нею до 1902 року. І цим разом не знаємо точно, чи розійшовся художник з дружиною, чи повдовів.

Мав від другої дружини незвичайно гарну дочку, що також звалася Неонілою, була дуже здібна до малярства і до музики, але через її певну вітряність А. Ждаха з нею не дуже ладив. Була віддана за красуня студента в Києві, але в 24 років померла через запалення легенів.

В 1902 році А. Ждаха одружився втретє з Ольгою Господиногою, родом із Херсонщини. Вона мала великий нахил до малювання і добре грала на фортепіано. Від неї не було дітей.

Син Амвросія був людиною з добрим серцем і мав не менше обдарування до малювання, ніж батько. Учився в Одеській 2-ій гімназії, потім в Одеській 4-ій гімназії, яку і скінчив, але через якісь перешкоди до Академії Мистецтв не вступив, а закінчив військову школу, служив офіцером в одному полку, який пішов на російсько-японську війну. Там, на фронті, в 1905-му році його і вбито.

Батько дуже гостро пережив смерть сердечного і талановитого син і, шукаючи заспокоєння, року 1908-го переїхав з Одеси до Крем'янця.

Спочатку гостював у Боровиків, а потім оселився там на довший час.

Крем'янець на А. Ждаху справив приємне враження. Художник любив малювати з природи саме місто та його мальовничі околиці, але не менше захоплювався і мальовничо-колеритним фолкльором найближчих сіл. Працював менше олійними фарбами, більше аквареллю і все більше захоплювався графікою. Майже всі праці крем'янецького періоду загинули під час першої світової війни. Особливо цікаві були малюнки і графічні роботи, в яких фігурувала гора королеви Бони, на яку А. Ждаха любив вибиратися. Також цікаві були і рисунки історичних будинків і місць, зв'язаних з ім'ям польського письменника Словацького. Мав цілі альбоми з малюнками хат і народного одягу.

В Крем'янці почалася велика дружба А. Ждахи з українським письменником, лікарем Модестом Левицьким, який часто приїздив до цього міста з дружиною. Не забувала художника і сім'я Фесенка. Тут, у Крем'янці, А. Ждаха і почав першу серію своїх листівок, в яких історична тематика акварелей чудово поєднувалася з відповідним орнаментально-пісенним фольклором, ставлячи оригінальну форму синтезу мистецтва. Між 1908 і 1914 роками, художник підготував чотири серії таких листівок, але йому не пощастило видати весь цей матеріал, цікавий своєю змістовністю і принагідний тонким мистецьким оформленням. На перешкоді стали події першої світової війни.

Окрім того, що зазначено в енциклопедії УРЕ, щодо ілюстрування „Чорної ради“ П. Куліша (1909), „Чайковського“ Є. Гребінки (рік не зазначено), „Оповідання про Антона Головатого“ М. Комара (1901) та „Кобзаря“ Шевченка (почато трохи пізніше, але не закінчено), в наших записах зазначено ще про ілюстрування таких двох повістей: „На кресах“ та „При битій дорозі“. (Нажаль не указано авторів цих повістей та коли саме роблено до них ілюстрації).

В нашій збірці листівок А. Ждахи, половина якої є подарунок автора їх, маємо дві

кольорові ілюстрації до повісті „При битій дорозі“. Одна — „Зустріч Гордія Гриви з гайдамацьким ватажком“, а друга — „На ярмарку у Шаргороді“.

Ще додаємо, що А. Ждаха працював у „Споживсоюзі“, робив художні етикетки до всіляких виробів цього кооперативного підприємства (коли саме, точно не знаємо). У них проявилось удосконалення мотивів народного орнаменту, зібраного автором етикеток з різних місцевостей України.

Останні роки життя А. Ждаха читав лекції не з історії України, як написав М. Биковець, а з історії українського мистецтва в Одеській Торговельно-промисловій профшколі.* Мав запрошення прочитати науково розроблений курс історії українського мистецтва в Одеському Художньому Інституті. Але чи встиг щось викласти студентам цього Інституту, чи, через ослаблення організму, може й не зміг почати цей курс — пригадати не можемо. Одне ясно зберіглося в нашій пам'яті: мав багато рідкісних книжок з історії українського мистецтва, зокрема, з книжної графіки та з народної творчості.

Будучи добре підготовленим, А. Ждаха склав чудову програму курсу історії українського мистецтва, збагачену різноманітним і досить оригінальним ілюстративним матеріалом. Цю програму, розроблену відповідно до вимог Художнього Інституту, передано було проф. худ. М. Жукові і авторів цих рядків — на перегляд. Оцінка програми, з нашого боку, була більше ніж позитивна.

Остані творчі праці А. Ждаха виконав аквареллю і подарував Комітетові для допомоги бідним студентам і учням. Ці праці розіграно на одному з благодійних концертів. Одну з цих праць виграв викладач Торговельно-промислової профшколи Андрій

* Як пригадуємо собі, в Одеській Торговельно-промисловій профшколі, офіційно, курсу історії українського мистецтва не існувало. Отже дійсно, керівництво профшколи доручило художникові історичного жанра, яким був А. Ждаха, читати факультативно певну частину курсу історії України. Будучи блискуче ілюстрованою зразками мистецтва, ця частина курсу перетворилася на історію українського мистецтва і захоплювала слухачів.

Навроцький, який з весни 1930 року, разом з дружиною, переїхав до міста Актюбинська.

Автор цієї статті має замір до весни 1980 року підготувати свої спогади про життя і творчість незабутнього художника Амвросія Ждаху, пам'яті якого, за 50 років з дня його смерті, приділено було зовсім мало уваги. Амвросій Ждаха вийшов з народу і ціле життя служив народові своєю емоціонально насиченою і тонко кольоритною мистецькою творчістю, в якій ясно виступає глибокий соціальний зміст.

Наприкінці, вважаємо* за потрібне і доцільне саме тепер подати цілий текст замітки М. Биковця про А. Ждаху, особливо через вказівку в ній на цінну спадщину, яка залишилася після смерті художника в 1927 році. Ось яку посмертну замітку написав Михайло Биковець.

„8-го вересня 1927 року, зовсім непомітно для всіх, помер в Одесі видатний український художник, Ждаха. У свій час це було дуже популярне ім'я, вже хоча б тими листівками, що він намалював і видав, на мотиви українських історичних і побутових пісень. Таких листівок видав Ждаха в роки 1908-09 дві серії. Третю серію він виготовив був та війна 1914 року припинила зносини з закордоном, де ці листівки друкувалися і тому ця серія в Україну не попала.

Ждаха був аматор-художник. Працював він в Земельному банку цілих 32 роки й залишив працю в банку через хворобу. Пізніше Ждаха знову працює в Одесі, був деякий час на Волині. Остання його посада була в Одесі, 1925 року, де він читав лекції з історії України.

Помер художник у великій бідності.

Після смерті художника залишилась цінна спадщина, серед якої є такі речі: 1. альбом рисунків української стильної мебелі (у фарбах) 2. малюнки олівцем до „Кобзаря“, цілком закінчені і готові до видання; 3. рисунки для четвертої серії листівок на теми жартівливих народних пісень; 4. два альбоми українського одягу, жіночого і чоловічого, виконаних фарбами та олівцем; 5. альбом писанок, зарисованих

фарбами на Київщині, Чернігівщині й Одещині; 6. два томи на 400 сторінок під назвою: „Всяка всячина — про українську і запорізьку старовину“ (етнографічні записи). Крім того, є велика кількість різних рисунків аквареллю, ескізів і т. п.

Після художника залишилась удова, що дуже бідувє, одержуючи 10 карбованців на місяць пенсії. Політосвіта Н. К. О. доручила Одеській Політосвіті перевести обслідування спадщини художника, ухвалила видати тимчасову допомогу вдові та порушує питання перед Наркомсобезом про призначення вдові довічної пенсії в збільшеному розмірі.

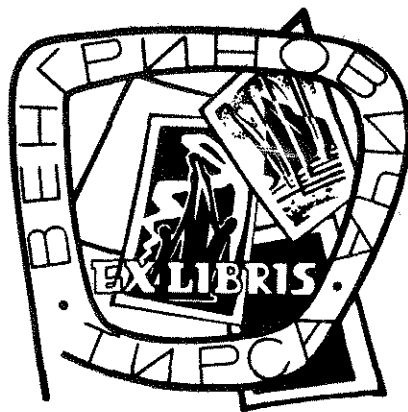
Художник Ждаха був, свого часу, видатний діяч українського мистецтва. Ось яку оцінку його дає відомий знавець цієї справи художник Сластьон: „Дивовижно те, що майже все, що зробив Ждаха, пройшло через призму совісного і всебічного студювання — видно, що Ждаха вщерть налитий

безмежним інтересом і гарячою любов'ю до своїх, переважно історичних та побутових, тем“.

Нашим центральним музеям мистецтва треба негайно звернути увагу на роботи Ждахи, придбати їх для музеїв і не допустити, щоб через злидні ті прекрасні рисунки і альбоми пішли за безцінок в приватні руки.“

Віriamo в те, що до 125-их роковин з дня народження мистця, буде підготовлено і здійснено багато чого з метою увічнити пам'ять Амвросія Ждахи — талановитого борця за збагачення духового життя нашої свободолобовивої людности, яка іде шляхом народности і реалізму в дальшому розвитку українського мистецтва. А. Ждаха інтуїтивно почував, що мета нашого мистецтва, це є естетизація, віталізація та загальна гармонізація життя нашого народу серед інших вільних і дружєбних народів світу!

Всеволод Кармазин-Каковський

Тире Венг

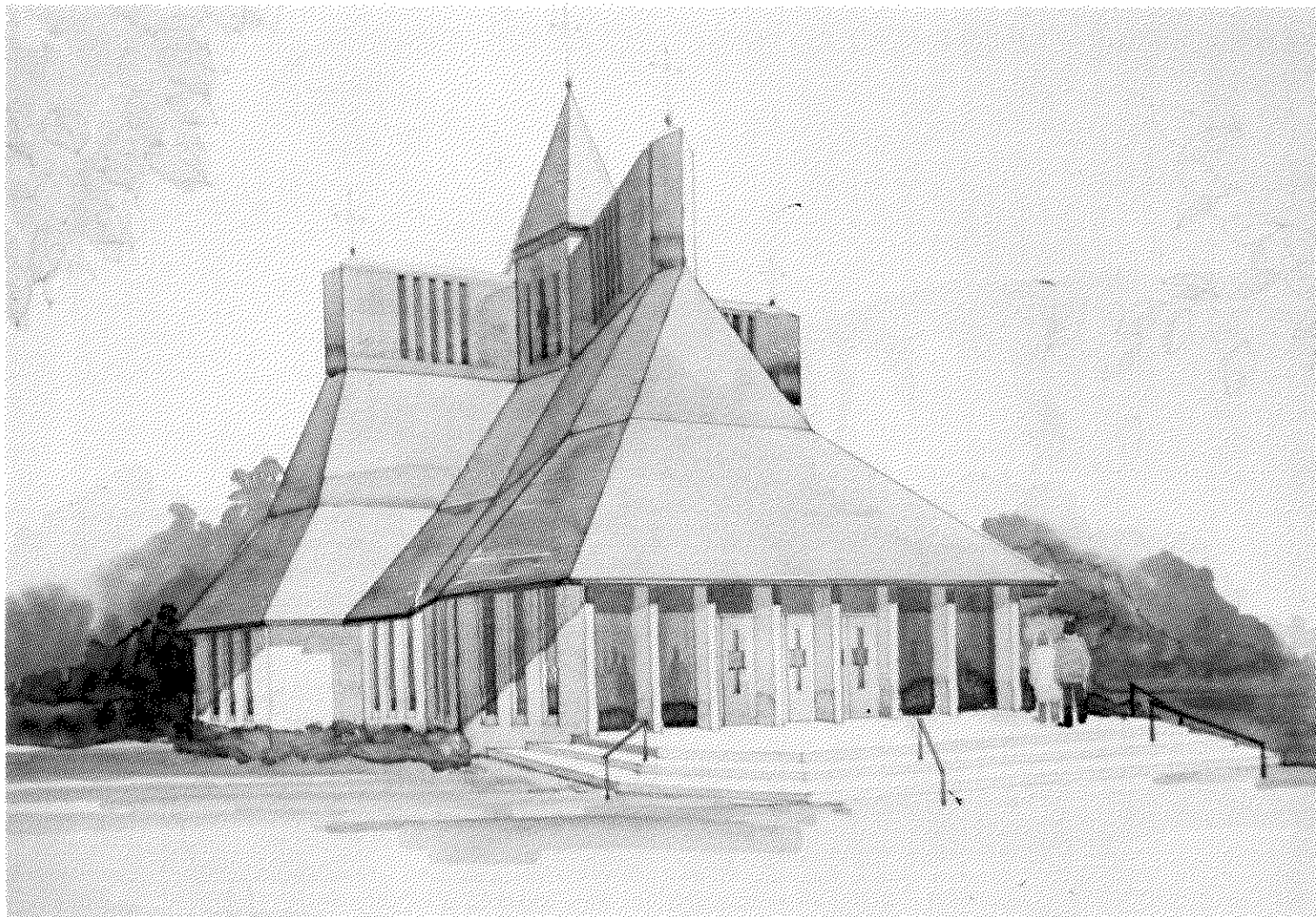
Тире Венгринович: Екслібрис — дереворит.

T. Wenhrynowych: Ex libris — woodcut.

М. Черешньовський: Леся Українка — гіпс.

M. Czereszniowskyj: Lesia Ukrainka — plaster.

Тит Геврик: Варіант студії української дерев'яної церкви (1976 р.) — місцевість — американське передмістя.

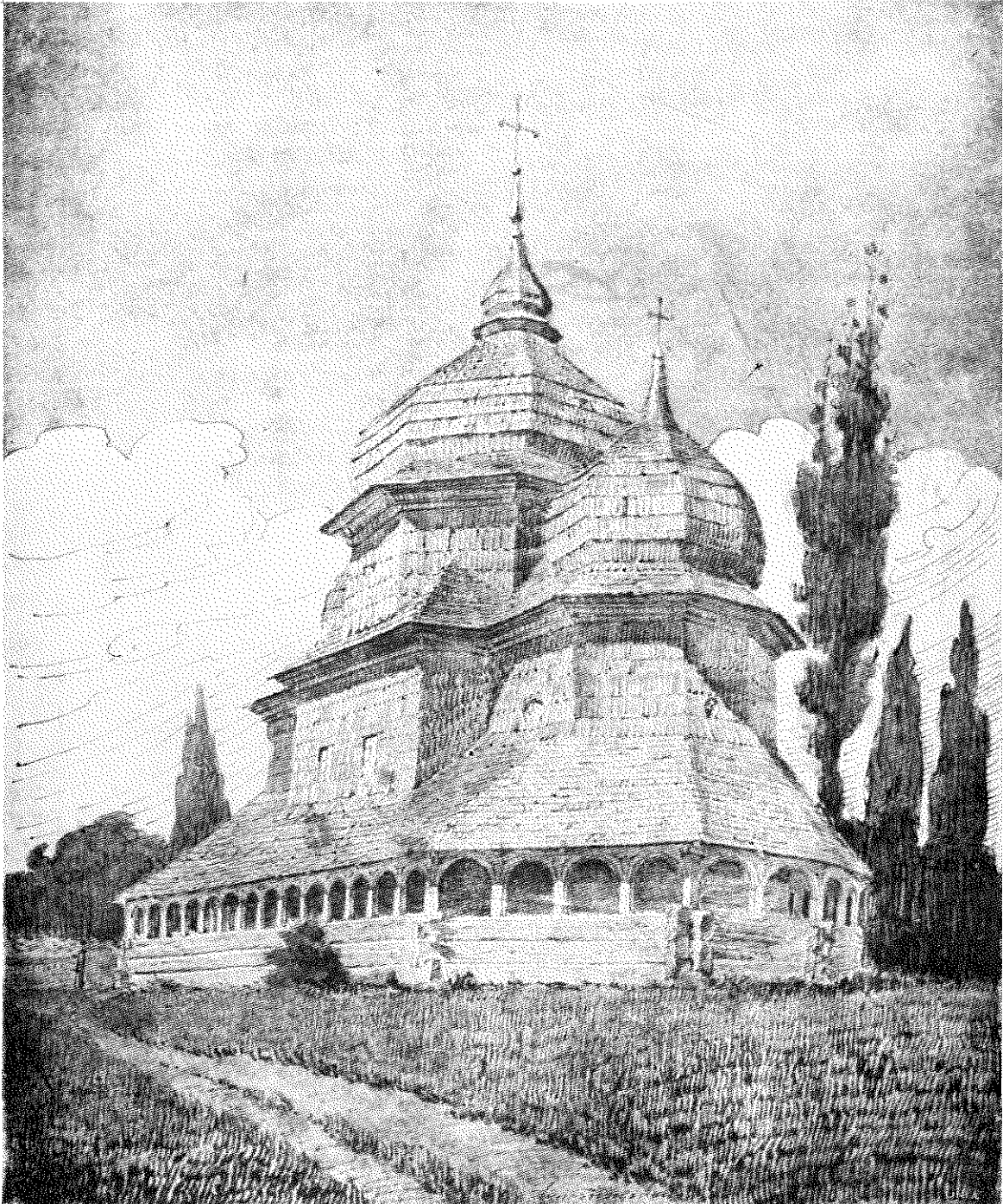
Titus Hewryk: Study of American suburban community Ukrainian wooden church (1976).

35

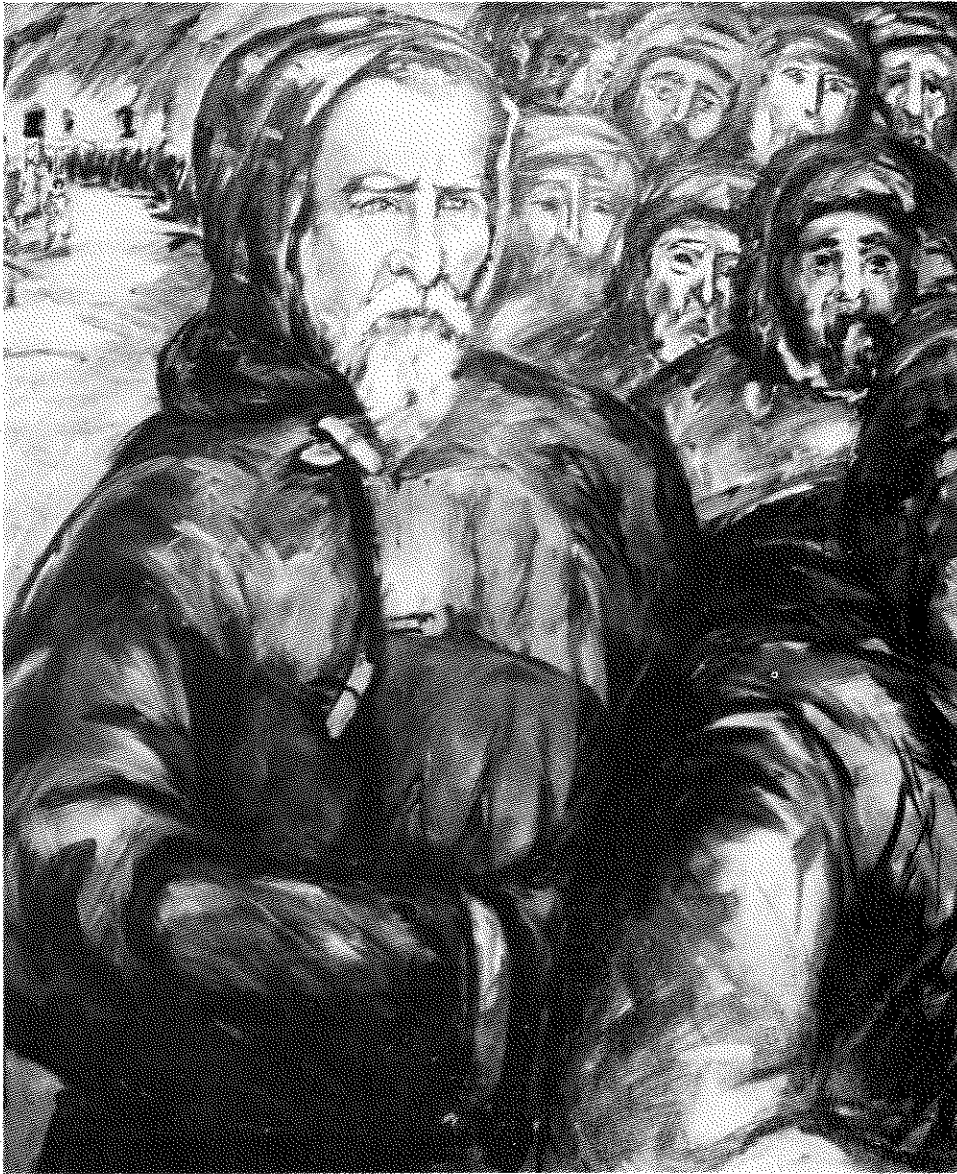
Евгенія Лукавська: „Сади цвітуть“ — олія, 1977 р.

E. Lukawska: "The blossoming orchard" — oil, 1977.

Дерев'яна церква в Цішках з 1701 р. (з альбому
О. Лушпинського: „Дерев'яні церкви Галичини“,
1920 р.).

A. Luszpynskij: Wooden church in Cishky Village,
Ukraine, built in 1701, drawing. (From the album
“Wooden churches of Western Ukraine,” 1920).

Юрій Гура: „Митрополит Сліпий на засланні“, олія, 1872 р., 30''x24'' (Колекція Пп. Соболів). George Hura: "Metropolitan Slipyj in Siberia," oil, 1972, 30''x24'' (Coll. Mr. & Mrs. Sobol).

Марія Гарасовська-Дачишин: „Старе подвір'я“,
олія, Рим, 1974.

M. Harasovska-Daczyszyn: "The old yard" — oil,
Roma, Italy, 1974.

ВИСТАВКА ЛЮДМИЛИ МОРОЗОВОЇ

В МАЛЬОВНИЧИХ Кетскільських горах у Гантері, влітку 1977 р. відбулася виставка образів Людмили Морозової.

Виставка незвичайна тим — що відвідувач несподівано для себе — попадає в соняшний чарівний світ Еллади.

Він бачить і велич античних руїн і сучасні яскраво-барвисті дубки та шаланди. Православний монастир, — що невідомо як примостився на шпилі стрімкої скелі над урвищем моря, — та мальовничий закуток тихої вулички рибацького містечка. І над усім цим панує подих вічності. На виставці було понад вісімдесят образів. Це дорібок майже понад піврічного перебування малярки у Греції.

Незвичайність виставки ще й у тому — що вона просто людяна. Нема на ній зайвих чи випадкових кольорових ефектів, або замислуватої сухої абстракції.

Мистець радісно й безпосередньо сприймає світ у всій його багатогранній красі. Цю красу він хоче зацепити в оголену, обідрану душу осучасненої людини, що вже давно забула куди треба хреститись, а куди плювати. Адже на місці, де раніше стояли хрести чи фігури з мадоннами — тепер стоять газолінові станції.

Тонке відчуття природи та кольориту країни, імпресіоністична легкість та майже акварельна прозорість її олійних насичених кольором, сонцем, світлом, в поєднанні з графічною легкістю рисунку, доброю композицією, — свідчать про мистецьку культуру та майстерність малярки.

Людмила Морозова належить до старшої генерації українських мистців. З чисельних малярських вистав — ім'я її добре знає широким колам Українського Громадянства Старого й Нового світу.

Її мистецький дорібок дуже великий; їй давно належить заслужене місце серед визначних творців Українського Мистецтва нашої доби. Твори Людмили Морозової знаходяться у приватних збірках України, Німеччини, Австрії, Англії, Канади та в Сполучених Штатах Америки.

Малярство студіювала у Києві в Художньому Інституті у проф. Федора Кричевського. Улюблена та талановита учениця цього видатного українського мистця, своїми великими монументальними полотнами, як „Полтава“ — звернула на себе увагу мистецьких кіл України, здобула їх визнання. Ім'я її стає знаним в Україні.

Року 1936 — Людмилу Морозову, — як відому малярку — запрошують до участі в науковій експедиції в країну Сванів. Очолював експедицію видатний український учений, довголітній дослідник київської св. Софії та української архітектури княжої доби — проф. Іпполит Моргілевський.

На той час, ця експедиція була дуже ризикозна. Країна Гірських Сванів (нащадків генуезьких кондотьєрів), що її звали „Сванетією“, була розташована високо в горах Мінгрелії на Кавказі. Доріг в країну не було. Для зовнішнього світу вона була неприступна. Лише непрохідні гірські стежки по схилах стрімких урвищ над бездонними проваллями вели до країни. Ці проходи були відомі тільки Сванам, вони їх добре охороняли, а в разі потреби завалювали камінням.

Можливо, добре знання проф. Моргілевським різних кавказьких діалектів та східних мов включно з арабською, уміння porozуміватись зі Сванами, — уможливило доступ експедиції в їхню країну.

Верхи на мулі в'їхала Людмила до Сванетії — була першою українкою, що побу-

вала в цій загадковій для світу країні, де ще панував февдальний родовий устрій та уявляв собою фортецю з височезною баштою. Ці башти схожі на генуезькі тринадцятого й чотирнадцятого століть. Зі Сванетії Морозова привезла кілька десятків майстерно зроблених полотен, з яких світ уперше довідався, як виглядає країна Сванів.

Творчість Л. Морозової характеризує любов до людини й природи — ствердження радості та повнокровності життя.

Її багатогранна мистецька обдарованість з однаковою силою виявляється і в майстерних психологічних портретах, лірично-настрєвих краєвидах та барвистих натюрмортах.

В багатонасиченій кольоровій гамі її робіт — бує радість життя у всій його неповторній красі. Це робить її творчість такою прозорою та близькою кожній людині. Яскравим прикладом була її чергова виставка у Гантері.

Євген Блакитний

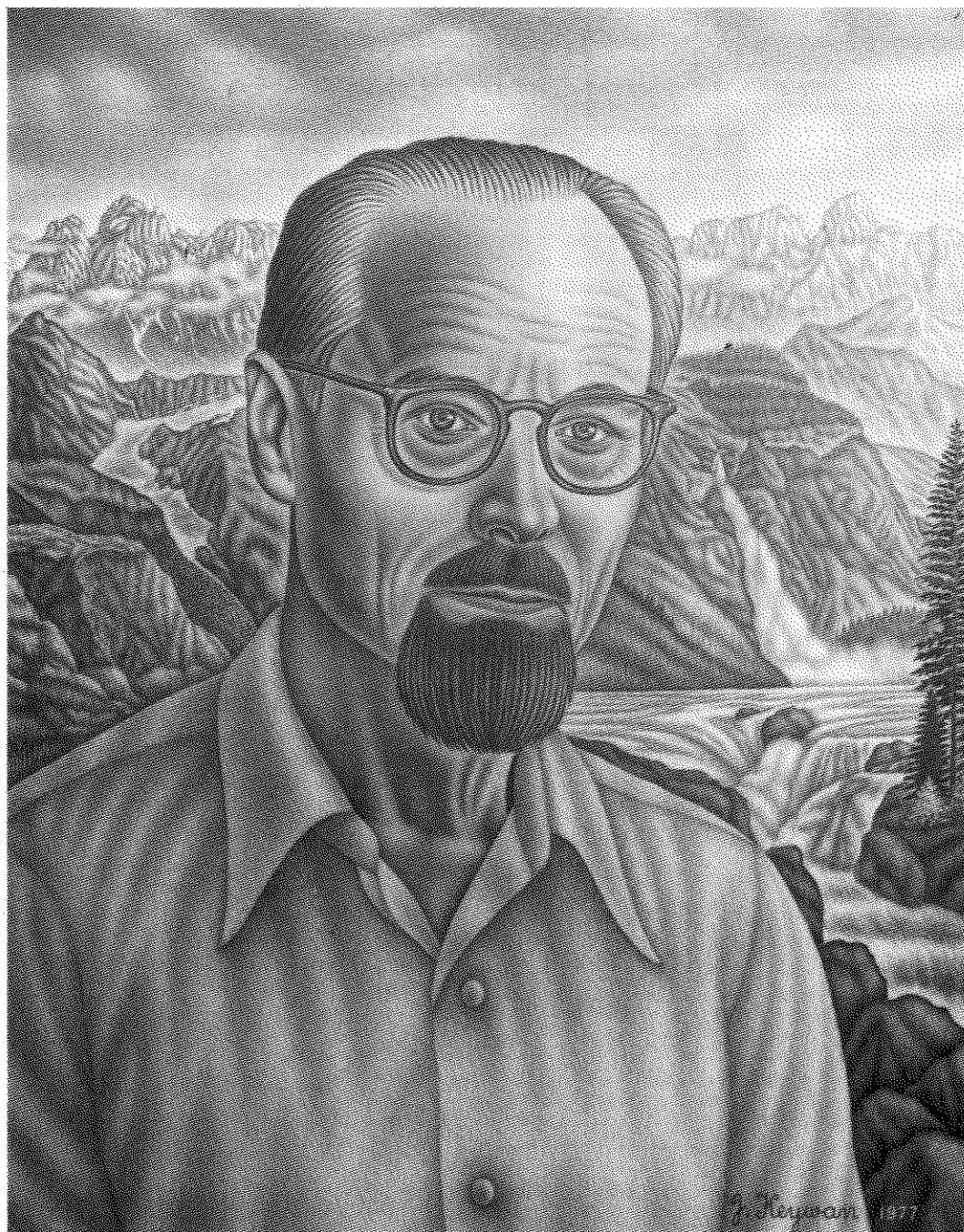

Людмила Морозова: „Стара візантійська церква“ — Греція, 1977 р.

Ludmila Morozova: "Old church" — Monemvasio, Greece, 1977.

Михайло Дмитренко: „Мати Божа“ — запрестольний образ у віттарі України, Л'юрд, Франція. M. Dmytrenko: "Madonna" — icon in Ukrainian chapel, Lourdes, France.

Иван Кейван: Автопортрет — гравюра, 1977 г.

I. Keyvan: Selfportrait — engraving, 1977.

PHOTO — NESTOR STUDIO

Ванда Завадовська-Рожок: „Дерево“ — олія.

Wanda Zawadowska-Rozok: "Tree" — oil.

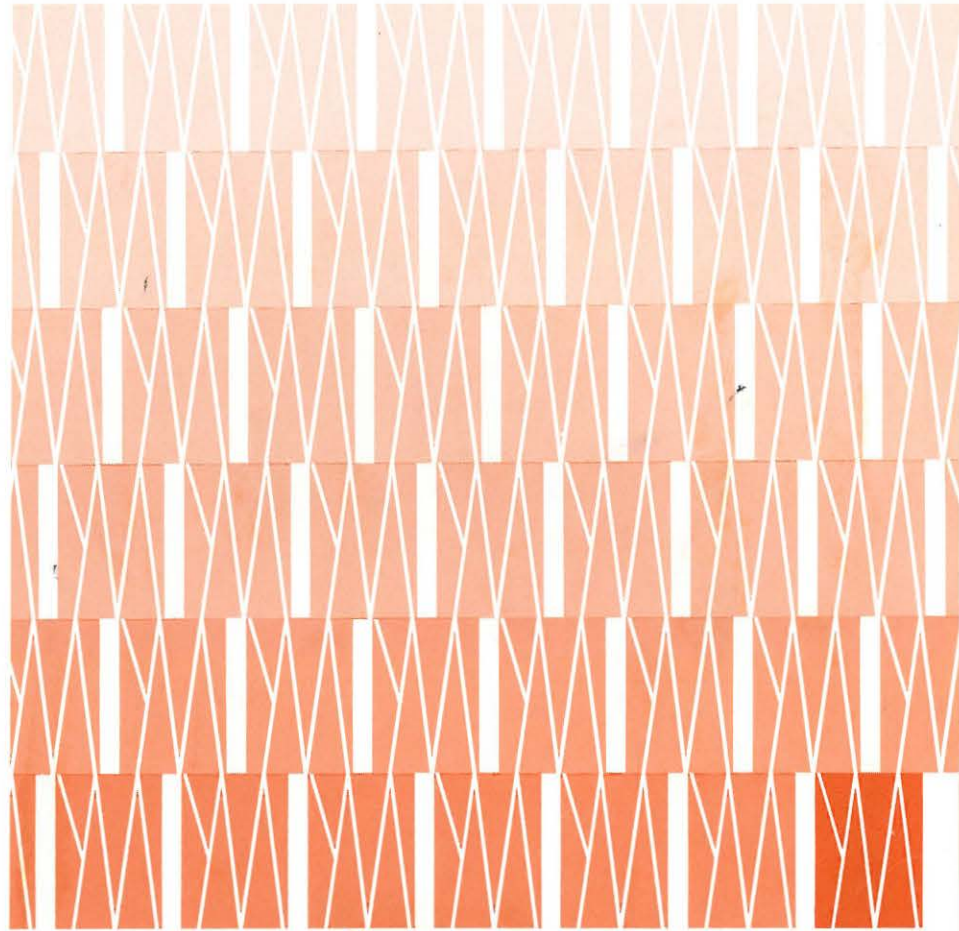
Мірталя Кардиналовська-Бентов: „Скелі самотности“.

Mirtala Bentov: "Rocks of Loneliness."

Людмила Темертей: „Соняшник“ — рисунок, 1974 г.

L. Temertey: "Sunflower" — drawing, 1974.

УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ

203 SECOND AVENUE · NEW YORK · NEW YORK
BETWEEN TWELFTH AND THIRTEENTH STREETS · 212 · 228 · 0110

Оксана Кушнір: Плякат.

O. Kushnir: Poster.

КАНАДСЬКО-УКРАЇНСЬКА МИСТЕЦЬКА ФУНДАЦІЯ

КАНАДСЬКІ українці у багато дечому перевищили своїх американських земляків, які все ще й мріяти не можуть про такі свої успіхи на терені ЗСА, що їх мають наші земляки в Канаді. Вони мають свого сенатора, послів у федеральному парламенті та провінційних асамблеях, мають своїх міністрів, посадників міст, мають закон про „багатокультурність“, за яким отримують з державних чи провінційних фондів поважні субвенції на культурні й харитативні цілі, їхні професори наладили тісніші зв'язки з англомовними чи франкомовними канадськими колегами, живуть там теж люди якось спокійніше і краще. Коли в харитативній ділянці укра-

їнці на велетенській території ЗСА не змогли здобути на такий дім для старих і хворих осіб, як дім ім. І. Франка у Торонто, то в ділянці мистецтва у тому самому Торонто, Онтеріо, Канада, подружжя меценатів Михайло і Ярослава Шафранюки дарували і спеціально по-фаховому влаштували гарний дім при репрезентаційній Блур Стріт на постійну галерію-музей образотворчого мистецтва. Частиною власної приватної збірки образів започаткували збірку зразків від найкращих образотворчих мистців та водночас, у другій такій самій великій і фахово вивінованій залі, влаштовують раз-у-раз індивідуальні мистецькі виставки. Від 1976 року відбулося

Галерія-Музей в долішній частині будинку.

Interior view of the Museum.

Будинок Фондації з фронту при 2395 Блор вулиці,
Торонто, Онтаріо, Канада.

Exterior view of the Museum at 2395 Bloor Street,
Toronto, Ontario, Canada.

там вже 38 таких індивідуальних мистецьких виставок, на яких показано кругло 2,500 експонатів. Відвідало ті виставки яких 15,000 осіб, що є проречистим доказом, як та установа поширила розуміння і любов до мистецтва серед широких кіл суспільства, — продано коло 1,000 образів, чим видатно підтримано не тільки морально, але й матеріально наших мистців; у постійній галерії є вже експонати понад 35-ох мистців, а календарик тієї галерії заповнений на рік наперед передбаченими виставками.

Найважливіше, що ця — за офіційною назвою — Канадсько - Українська Мистецька Фундація — не є приватною власстю фундаторів-меценатів Пп. Шафранюків. Вони оформили її в громадську установу з окремим чартером і вибраною дирекцією, яка складає звіти на періодичних зборах. Перші звичайні Загальні Збори

Фундації відбулися 1 червня 1977 року — це заледве кругло півтори року тому, скільки гарного і доброго зробила ця установа в тому часі! Дбаючи за рівень галерії-музею, щоб та установа не відштовхувала аматорщиною, а притягала високим рівнем, Фундація затрудило одну кваліфіковану працівницю та дбає про мистецьке оформлення кожної виставки, як теж про фахове комплектування музею.

За те діло могли взятися і можуть вести його тільки люди, які сполучують глибокий сантимент до мистецтва із хистом так вести установу, щоб вона могла покривати всі потрібні адміністративні й інші видатки і тривко збереглася, щораз розвиваючись. Можна тільки побажати Пп. Шафранюкам і гуртові їхніх приятелів, які їм у цьому ділі помагають, щоб їхня Фундація розросталася і розвивалася в користь української культури.

І в а н К е д р и н

Вітання Блаженнішого Патріарха в галерії.

Patriarch Josyf Cardinal Slipyj greeted at Museum.

Михайло Мороз: „Кривуля“ — олія, 1963 р.

M. Moroz: Landscape — oil, 1963.

PHOTO — NESTOR STUDIO

Петро Андрусів: „Волос“, акрил.

P. Andrusiw: "God of domestic animals," acrylic.

PHOTO — NESTOR STUDIO

Стефанія Вернадин: „Квіти“, олія — 1973 р.

S. Bernadyn: "Flowers," oil — 1973.

Михайло Дмитренко: Портрет Април, олія — 1973 р.
(Колекція Марка і Април Дмитренків).

M. Dmytrenko: Portrait of April, oil — 1973.
(Coll. Mark and April Dmytrenko).

Петро Остап: „Вірність“ — 1952 р.

P. Ostasz: "Fidelity" — 1952.

ОГЛЯД ГРАФІЧНИХ ОФОРМЛЕНЬ УКРАЇНСЬКИХ КНИЖКОВИХ ВИДАНЬ

У ВИДАВНИЦТВІ „Будівельник“ у Києві, вийшла 1976 року дуже вартісна книжка С. А. Тарануценка: „Мону-ментальна дерев'яна архітектура Лівобережної України“, за редакцією М. Бажана і Г. Логвина. Книжка має 336 сторінок друку та чорнобілих ілюстрацій. Оправлена в тверді палітурки, обтягнені гарним сірим полотном, із добрим, бронзового кольору титульним друком і таким самим титулом на хребті, вміщеним українською друкарською традицією з долини вгору. Зовнішня паперова сорочка бронзового кольору зі срібним титулом. Зовнішнє оформлення дуже уважно обдумане й естетичне. Друк чистий.

До кожної обговорюваної будівлі додані читкі ілюстрації: загальний вигляд, перекрій і плян. Також додано багато дуже добрих архітектурних фотографій зовнішнього і внутрішнього вигляду церков, прикметних цікавих деталей конструкцій. Видавництво докладно старань, щоб ця монументальна праця цілого життя вже покійного професора С. Тарануценка була культурно видана. Вона є наглядним доказом великого архітектурного багатства форм дерев'яної української церковної традиції народних майстрів. Висота накладу цієї праці 10 тисяч примірників.

* * *

У видавництві „Наукова Думка“ в Києві вийшла 1978 року книжка: П. М. Жолтовський — „Український живопис XVII—XVIII ст.“ Це дуже вартісна праця для мистців, істориків мистецтва та читачів, які цікавляться українським мистецтвом. Має праця такі розділи: вступ, іконопис, портретний живопис, історичний і батальний живопис, пейзажний і побутовий жанри в українському живописі, народна течія в українському живописі, висновки, умовні скорочення, список ілюстрацій. Книжка має 323 сторінок, видана дуже старанно на крейдяному папері, має тверді палітурки темно-охрового кольору, золотом надруковано повищій наголовок із культурно опрацьованими буквами. На хребті книжки також золотий напис із добрими буквами. На сорочці книжки кольорові репродукції: одна з ікони XVII ст. „Св. Юрій“, — із Галичини, а друга: „Зустріч Марії з Єлисаветою“ з іконостасу с. Сулимівки (Полтавщина) — XVIII ст.

Серед 50 кольорових і 132 чорнобілих репродукцій показано багато ікон, портретів історичних постатей церковних достойників, шляхетських і козацьких українських родів, портретів міщан і селян. Висота накладу 10 тисяч примірників.

За цю вартісну працю й авторів й видавництву належить вдячність за опрацювання й гарне друкарське оформлення.

П. М.

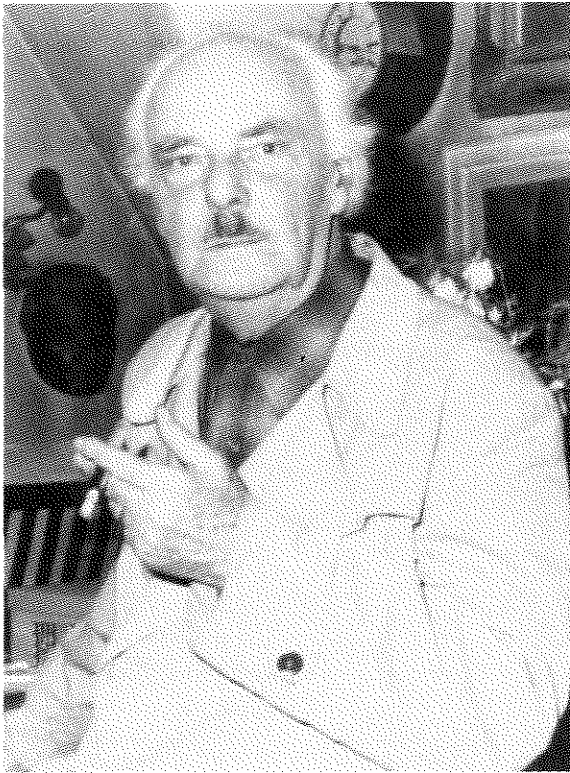

Павло Громницький (1889—1977): Автопортрет, олія,
1968 р. 80×65 см.

P. Hromnyckyj (1889—1977): Selfportrait, oil, 1968.
80×65 cm.

З ЖАЛОБНОЇ ХРОНІКИ

Павло Громницький (1889—1977)

Павло Громницький (1889—1977) —
Світлина мистця з 1973 р.

P. Hromnyckyj (1889—1977) — Photo
of Artist — 1973.

У дні 23 серпня 1977 року помер у Празі на 88-му році життя маляр Павло Громницький, про якого наше громадянство дуже мало знає, хоч був це культурний і здібний мистець. Він народився 15 грудня 1889 року в Громницях на Харківщині, в заможній родині. На бажання батьків, студіював право в Харкові і в Петербурзі, а рівночасно вчився там малярства

у Рєпина і Дубовського. Перед самою I-ою світовою війною Павло Громницький відбув із своїм дядьком велику подорож — звидів Західню Європу, Америку й Африку та близький Схід.

Під час визвольних змагань був він командантом сотні „Чорних Гайдамаків“ та діючи в Охтирському повіті, був кілька разів поранений. В 1919 році, разом з вояками Галицької Армії, перейшов до Чехословаччини, де осів у Празі. Там був деякий час асистентом проф. Енгельмюлера в Академії Мистецтв і тоді багато працював творчо, а його образи розходилися між чехами. В 1923 році відбув довшу подорож до Парижу і деякий час учився в маляра Матісса. В 1924 році відвідав Сицилію та Єгипет, а в поворотній дорозі влаштував індивідуальну виставку в Парижі в 1925 році. Пізніше виїздив на кілька місяців до Норвегії. Недуга легенів змусила його перебути в санаторії у словацьких Татрах і з цього часу походять його гарні краєвиди Татр. Їздив він також і на Закарпаття, а його краєвиди з Ясіння купив чеський парламент. Від 1930 року мистець постійно жив у Празі (за винятком двох років 1945—1947, переведених примусово в СРСР) де й помер.

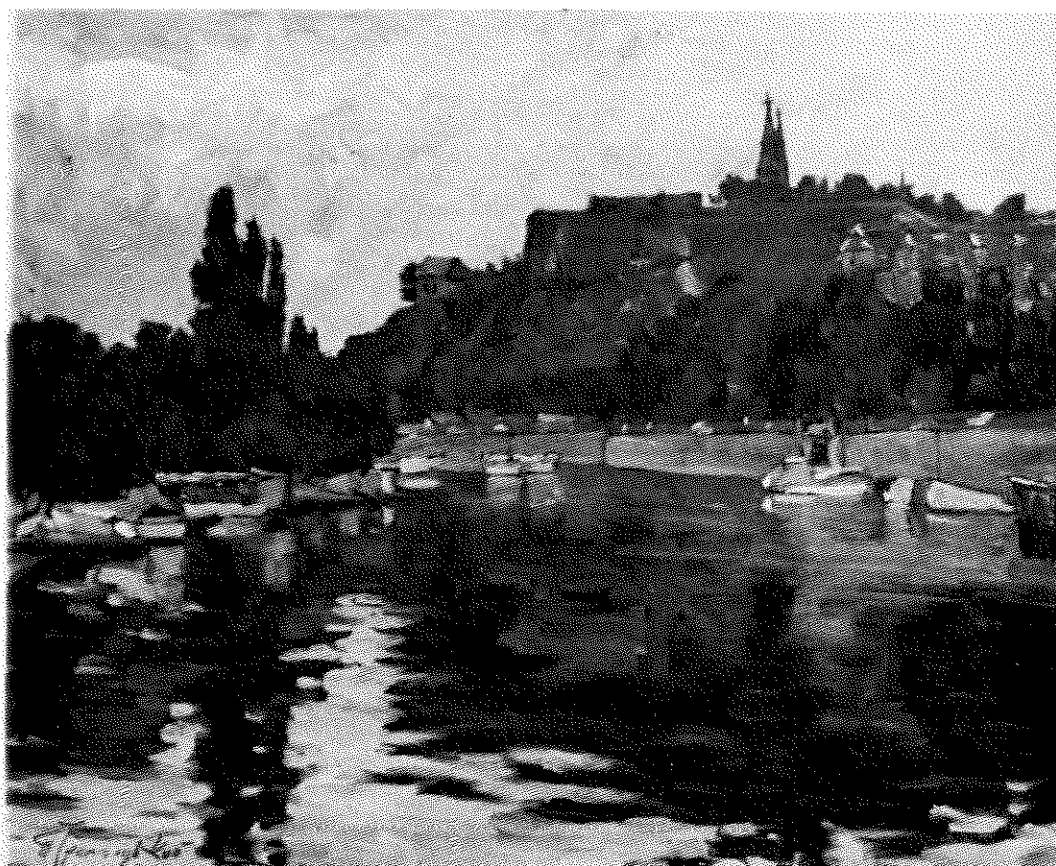
Малярство Павла Громницького можна зачислити до пост-імпресіонізму з великою увагою до кольору. Його сюжети: краєвиди, портрети, мертва природа і квіти; останніми роками перед смертю малював символістичні композиції. Важніші його твори: Портрет княгині Орлової (Третьяківська галерія, Москва), Портрет дами (колишній Люксембурзький музей у Парижі), Портрет проф. І. Горбачевського (1935), два портрети О. Олеся (1941, 1944), Автопортрет, Отруйні квіти (1929), Вечір над Попродом, Бура в Татрах, Пієта, Чека в Україні, Будівельники (1948), Портрет пані Та-

насевич, портрет дочки Одарки, Зміна шихти (із 150 посталями робітників, жінок, дітей; 7 років праці), Осінній настрій (1958).

В часі воєнних подій 1945 року мистець втратив усе — хату, 430 образів, меблі. Після повороту з ув'язнення в СРСР, Гром-

ницький жив дуже осамітнений, часто слабував, але не перестав малювати. Хотів передати частину своєї творчості до українських установ в Америці, але ніхто з Америки про це не подбав. Деякі твори (портрети О. Олесья) він передав до музею в Києві. В. Й. П.

В. П.

Павло Громницький: „Прага — Вишеград“, олія — 1968 р. (Кол. д-ра М. Кушніренка).

Р. Громницький: „Praha — Wyshehrad,“ oil — 1978. (Coll. M. Kushnirenko).

ЛЕОНІД ПЕРФЕЦЬКИЙ

(1900—1977)

Леонід Перфецький (1900—1977)

L. Perfecky (1900—1977).

Далеко від України, в Монреалі (Канада) 25 жовтня 1977 року помер мистець Леонід Перфецький. Життя його було дуже важке в добі великих перемін, почавши від Першої світової війни. Народився Л. Перфецький на Холмщині. Закінчив гімназію в Орлі. 1917 року вступив в університет у Москві, де скоро був змобілізований до армії. Закінчив студентську школу прапорщиків у Петергофі.

Після большевицького перевороту родина виїхала до Казаня. Як татари проголосили свою незалежність, Перфецький вступив до війська цієї республіки. Одночасно мав змогу продовжувати свою науку в Казанському Університеті, розпочату в Москві. Коли большевики натиснули на татарську республіку, Перфецький виїхав 1918 року в Україну, де вступив до війська в ранзі хорунжого кінноти Чорноморського Коша, що став опісля 3-ою Залізною Дивізією.

Після війни, опинився в Польщі та згодом вступив до Краківської Академії Мистецтв і працював у класі проф. Дембіцького.

По закінченні Академії виїхав до Парижа, де продовжував мистецьку освіту в приватній Академії Андре Льота. Був мистецьким завідувачем Бібліотеки ім. С. Петлюри.

Як вибухла Друга світова війна, Перфецький повернувся до Галичини, а після сформування Української Дивізії, вступив до неї, як воєнний маляр. Після війни повернувся до Парижа, звідки згодом виїхав до Канади, до Монреалю, де проживав у монастирському приміщенні аж до смерті.

Мистецька творчість Перфецького дуже різнородна. В Галичині він виконував ілюстрації до видань львівської „Червоної Калини“, до видань „За Державність“. Намалював картини: „Вій під Конопотом“, „Козаки під Трапезунтом“, „Чорні Запорожці“, „Вій під Крутами“, „Останні бої“, „Розстріл під Базаром“.

На III-ій виставці Спілки Праці Українських Образотворчих Мистців у Львові, 1942 року, Перфецький виставив один гваш, 3 рисунки і одну сепію — всі праці на воєнні теми.

У Монреалі, в церкві св. Духа в його стінні розписи релігійного змісту. Уже на чужині, мав свою індивідуальну виставку у Філядельфії та в Нью Йорку, 1965 р.

Творчість кожного мистця-баталіста, а українського баталіста зокрема, в таких нестабільних часах, не могла дати завершеної цілоти. Великий талант відійшов назавжди. В. Й. П.!

П. М.

ВАСИЛЬ КУРИЛИК

(1927—1977)

Василь Курилик народився 3 березня 1927 року, у родині фермерів-українців у Канаді, Альберта. Мистецьку освіту здобув у Манітобському Університеті, закінчивши 1949 р. Згодом поглиблював мистецькі студії в Онтарійському Каледжі Мистецтва. 1952 року поїхав до Англії. 1959 року відбув подорож до Святої Землі.

Свої картини почав виставляти 1960 року в Ізаак Галерії в Торонто. За своє життя мав понад 30 індивідуальних виставок у Канаді й Англії. Брав участь у багатьох збірних виставках у Канаді, Англії та ЗСА. Його праці знаходяться в багатьох музеях: у Національній Галерії Канади, в музею в Монреалю, в Торонто та інших міст Канади, в Музею Модерного Мистецтва в Нью Йорку, у Філядельфії. В Українській Галерії й Музею в Ніягарі знаходиться його знаменита серія „Страсти Христові“ після євангелиста Матея — 160 картин.

Мистець відвідав Україну, побачив село на Буковині, звідки колись приїхали його батьки до Канади, був у Криму, оглянув Київ.

Проживав у Торонто, де помер 3 листопада 1977 року. В. Й. П.!

МИКОЛА БЕРВІНЧАК

(1903—1978)

Микола Бервінчак (1903—1978).

N. Bervinchak (1903—1978).

Мистець народився в родині гірника в окрузі копалень вугілля в Пенсильвенії 1903 року, Батьки його приїхали з Лемківщини. Коли він мав 4 роки його батько загинув у копальняній катастрофі. 14-літнім хлопцем Микола пішов до праці в копальні, щоб помагати родині. Він не любив праці в копальні. Коли міг, рисував товаришів праці, сцени в копальні. 1924 року Бервінчак стрінув мистця Давбнера, коли той розмальовував церкву в Майнерсвил. Оглянувши рисунки Бервінчака, Давбнер заохочував його далі рисувати, зазнайомив із технікою офорту, а згодом узяв на помічника до праці в церкві. Якийсь час Бервінчак працював спільно з Давбнером, а згодом почав працювати самостійно. Виконував для церков ікони, різьбив іконостаси, тетраподи та розмальовував нутра церков.

Свої графічні й малярські праці (олії, акварелі) виставляв у багатьох галеріях Америки (Нью Йорк, Вашингтон, Потсвил, Питсбург, Чикаго та інші), в Італії — Міляно, у Швеції — Штокгольм. Його праці були включені в групу Національної Галерії, Смитсоніян Інститут і в колекціях прези-

дентів Рузвелта, Айзенгавера, Джансона. Одержав різні відзначення в 1935, 1959, 1960 роках. Виконав ілюстрації для книги про район твердого вугілля. Більшу частину своєї графічної тематики він присвятив сценам праці в копальнях. На своїй великій індивідуальній виставці в Домі Студії у Філядельфії від 8 до 23 квітня 1978 року показав 93 графічні праці й одну олію — портрет Мама. Ця успішна виставка й незвичайно цікава була його останнім виступом у життю. Помер 29 червня 1978 року в Майнерсвил. В. Й. П.!

П. М.

ВАСИЛЬ ВАСИЛЬОВИЧ КРИЧЕВСЬКИЙ

(1901—1978)

Дня 16 червня 1978 року, у місті Маунтен Вью, Каліфорнія, ЗСА, — відійшов у потойбічний світ мистець Василь Васильович Кричевський.

Народився 18 березня 1901 року в Україні, в родині мистця, архітекта й великого знавця української мистецької культури — Василя Григоровича Кричевського.

Мистецьку освіту одержав у Києві, в Українській Академії Мистецтв, у майстерні проф. В. Г. Кричевського. Працював переважно в техніці гвашу та олії. Брав участь у виставках: 1937 р., 1939 р. і 1942 р. у Києві; 1947 року в Мюнхені, 1948 р. в Регенсбурзі, на виставках українських мистців у Німеччині.

До ЗСА прибув 1949 року. Був учасником виставок ОМУА в Нью Йорку в роках 1948, 1952, 1955. Брав участь у великій виставці українських мистців у Дітройті 1960 року. У Канаді виставляв у таких містах: Торонто і Монреаль — 1954 року і 1972, Вінніпег — 1968 р., Едмонтон — 1976 р.

Мав 7 індивідуальних виставок у ЗСА і Канаді.

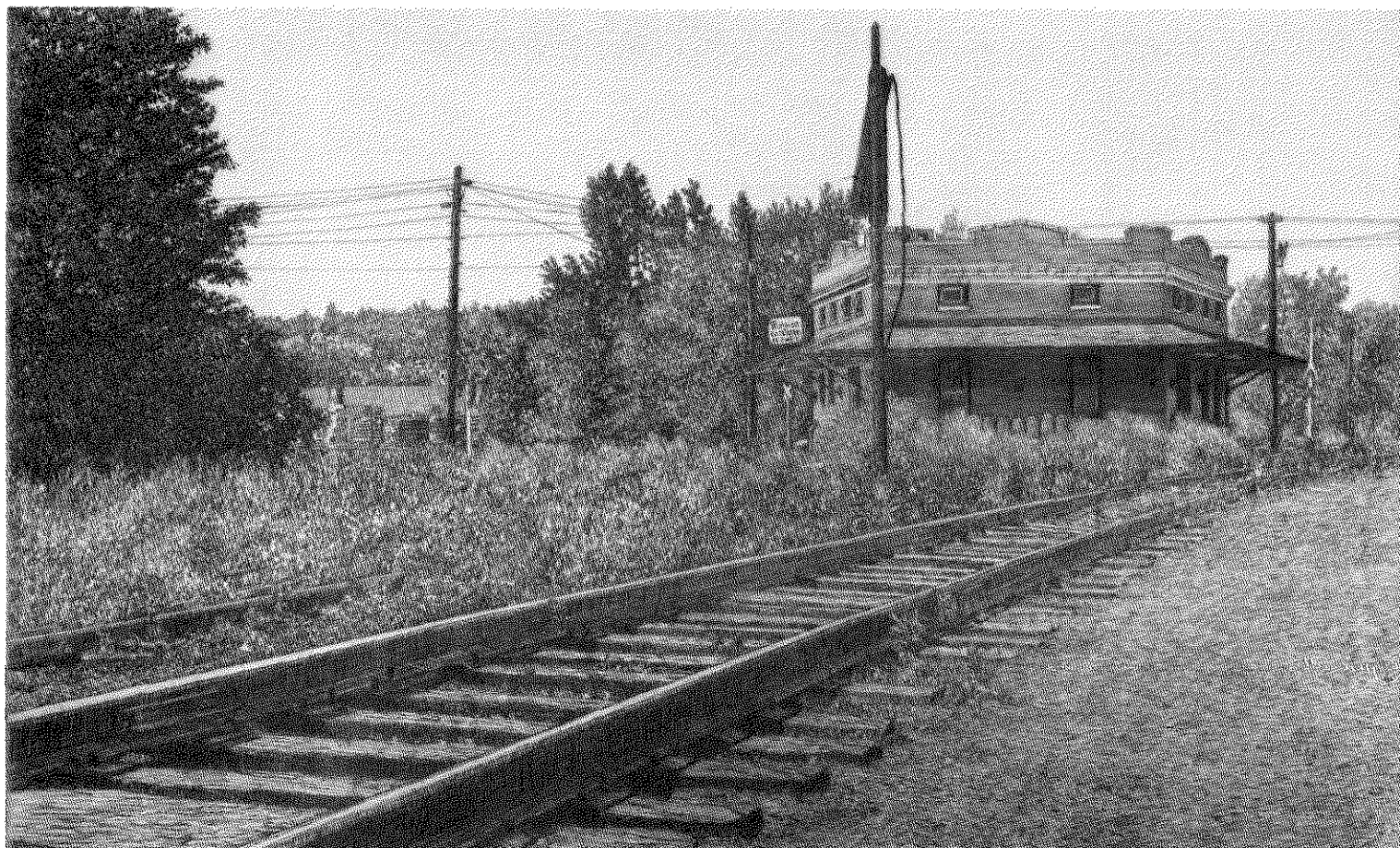
Похований на цвинтарі у Бавнд Бруку 29 липня 1978 року. В. Й. П.!

П. М.

МИХАЙЛО БАБІЙ

(1899—1978)

Народився маляр Михайло Бабій 24 серпня 1899 року у Корнях, пов. Рава Рурська, в Галичині. Після II-ої світової війни переїхав 1949 року до ЗСА, де кілька років проживав у Міннеаполісі, а згодом переїхав до Клівленду, Огайо. Там після смерті дружини 1970 року проживав осамітнений, у невідрадних умовах, де й помер 30 червня 1978 року. Похований на цвинтарі св. Петра й Павла в Пармі, Огайо. В. Й. П.!

19
61

Микола Бервінчак (1903—1978): „Станція в Майнерсвил“,
офорт, 1975 р.

N. Bervinchak (1903—1978): The Landmark-Minersville.
etching, 1975.

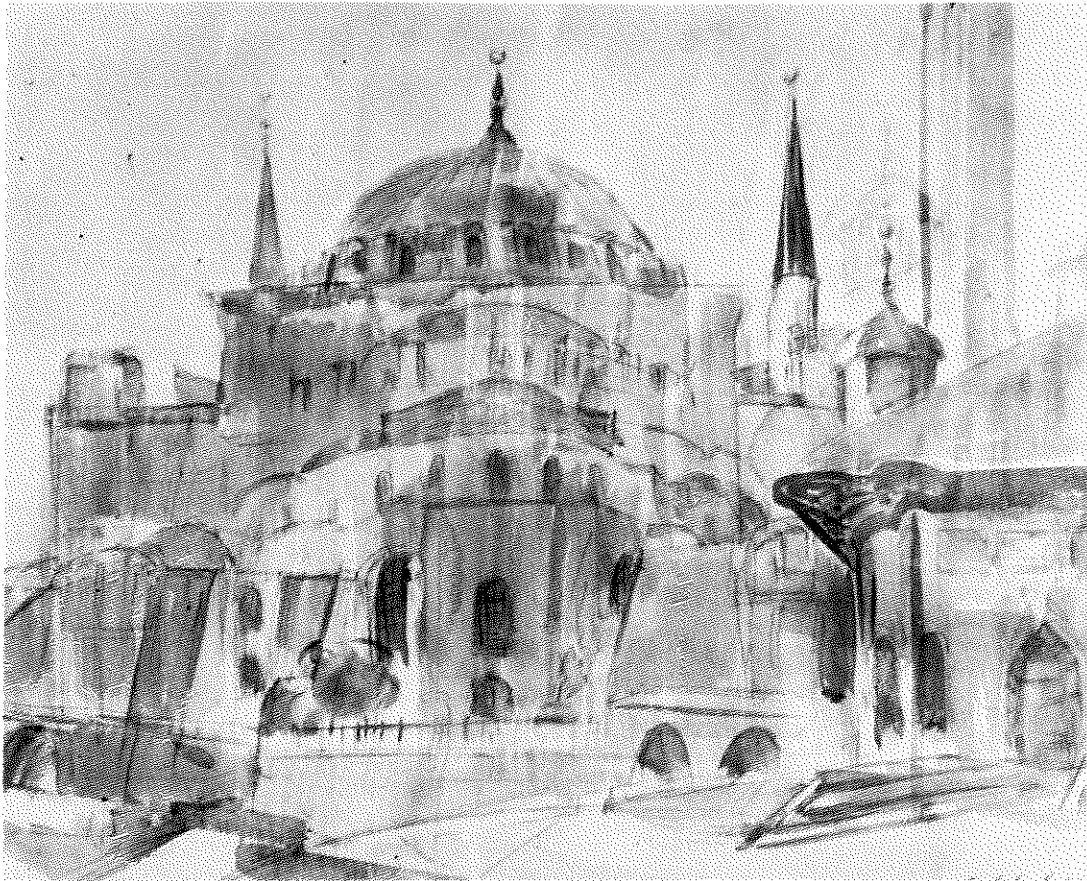
МИКОЛА ГЛУЩЕНКО

(1901—1977)

У жовтні, 1977 року помер в Україні мистець Микола Глущенко. Народився 17 вересня 1901 р. в Запоріжжі. Після першої світової війни здобував мистецьку освіту в Берліні, маючи матеріальну допомогу від Дипломатичної Місії Української Народної Республіки. Праця Місії була продовжувана до 1923 року, коли німецькі чинники остаточно перервали працю Місії. Тоді Глущенко переїхав 1925 року до Парижа, де одержав від со-

ветського представництва правне оформлення й матеріальну поміч. Згодом переїхав в Україну.

У своїй творчості закордонного часу виявив велике творче зацікавлення: малював багато картин із людськими постаттями портретного характеру, переважно жіночими. В Україні зосередився до краєвидів, які малював із великим малярським захопленням і культурною кольору. В. И. П.!

Андрій Сологуб: Царгород — Свята Софія, аквареля.

A. Solohub: Istanbul — St. Sophia, water color.

Нагробник на могилі О. Повстенка в Бавнд Бруку.
Проект Р. і С. Бабулевич.

Monument on the grave of O. Povstenko, S. Bound Brook.
Designed by R. & S. Babulevych.

PHOTO — NESTOR STUDIO

Наталія Стефанів: „Хлопчик з котом“ — пастеля,
20''x16''.

N. Stefaniv: Boy with cat" — pastel,
20''x16''.

МИСТЕЦЬКА ХРОНІКА

У НАС

● Український Музей США в Нью Йорку влаштував виставку п. з. „Традиційні мотиви в українській вишивці і тканинах“ у приміщеннях Музею, в жовтні 1977 року.

● Канадсько-Українська Мистецька Фундація влаштувала виставку мистецької фотографії Мартина Колса в галерії Фундації, в Торонто, Канада, в часі від 10 до 16 вересня 1978 року.

Роксоліана Лучаковська-Армстронг: Апостоли, вітраж

R. Luczakowska-Armstrong: Apostles — Stained Glass.

● Виставку графічних праць Якова Гніздовського було відкрито в галерії „Еко“ у Воррен, Мічиген 30 вересня 1977 року. Виставка тривала два тижні.

● У Галерії Канадсько-Української Мистецької Фундації в Торонто, Канада, відбулася виставка керамічної скульптури Ліліяни Березовської в часі від 26 листопада до 2 грудня 1978 року.

● Рем Багавтдин мав свою виставку в Українському Інституті Америки в Нью Йорку, від 1 до 17 жовтня 1977 року. Були показані 29 праць: рельєфи в металю й 11 праць у техніці шовкографії. Видано картковий каталог українською й англійською мовами, з трьома чорнобілими репродукціями й короткою біографією.

● Самостійна виставка ліноритів Володимира Валяса відбулася в Інституті Мистецтва в Сан Дієго в часі від 26 вересня до 22 жовтня 1978 р.

● У галерії „Еко“ у Воррен коло Дітройту, відбулася виставка праць Ореста Поліщука в часі від 27 до 29 жовтня 1978 року.

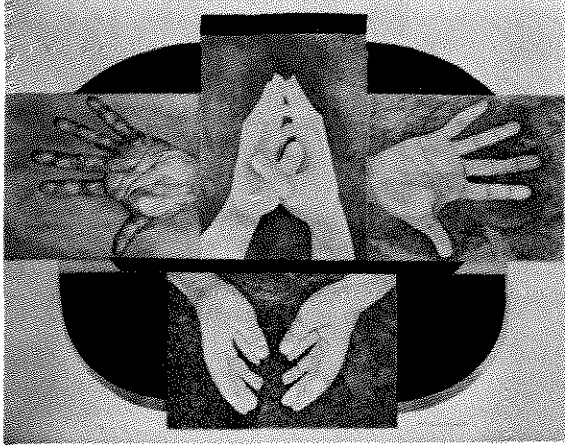
● Каталог „Скарби України“ був виданий із нагоди виставки „Стародавні Скарби України“, яку влаштував К. Шонк-Русняк у залі Українського Спортивного Клубу в Нью Йорку, від 15 до 29 жовтня 1977 р. У каталозі подано 33 чорнобілих ілюстрацій. Показано 76 експонатів із приватних колекцій.

● Виставку образів Марти Гірняк Вовєвідки в Українському Інституті в Нью Йорку влаштувала Секція дружин лікарів Українського Лікарського Товариства Північної Америки в днях від 22 до 30 жовтня 1977 року.

● Канадсько-Українська Мистецька Фундація влаштувала виставку керамічної скульптури і рисунків Слави Геруляк у галерії Фундації, в Торонто, від 16 жовтня до 4 листопада 1977 року.

● Виставка праць давніх і теперішніх Студентів Української Мистецької Студії у Філадельфії була влаштована з нагоди 25-ліття Студії в Домі УМСтудії, в часі від 29 жовтня до 6 листопада 1977 року.

● Виставку 10-ти мистців: К. Аронець, Т. Вирсти, Р. Дяків, Т. Дяків, В. Доброліжа, В. Думи, О. Каянюки, В. Кричевського, К. Росандич, Х. Кудрик — організувала Софія Скрипник у Вернон, Бр. К., Канада, в часі від 25 жовтня до 13 листопада 1977 р.

Адріяна Лисак: „Молитва“ — 1977 р.

A. Lysak: "The Prayer" — 1977.

● Галерія ОМУА в Нью Йорку влаштувала виставку кераміки Володимира Королика і картин Ярослава Стадника в часі від 29 жовтня до 5 листопада 1978 р.

● Пластове Плем'я „Перші Стежі“ влаштувало виставку картин Любослава Гуцалюка й виставку скульптур у порцеляні Петра Кашшученка в Пластовім Домі у Філадельфії, в часі 27, 28 і 29 жовтня 1978 року. Видано каталог в українській мові з двома чорнобілими репродукціями.

● Виставку картин Мирона Левицького влаштувала Софія Скрипник у Едмонтоні, Канада, в днях 4 до 6 листопада 1977 року.

● Менор Джуніор Каледж у Дженкінтавні, Па., влаштував виставку малюнків, кераміки, скульптури Андрія Мадає в часі від 22 жовтня до 12 листопада 1977 року.

● Виставка рисунків, акварель і олійних картин Зеновія Онишкевича відбулася в галерії ОМУА в Нью Йорку, 136 Друга Евеню, від 30 жовтня до 13 листопада 1977 року.

● В Українському Інституті Америки в Нью Йорку відбулася виставка українських ікон, від 24 вересня до 12 жовтня 1978 року. На виставці були показані ікони з приватних колекцій і твори сучасних мистців.

● Виставка праць Ірини Банах Твердохліб відбулася в Ніагара Фолс Мистецькій галерії й музею, Канада, в часі від 15 жовтня до 12 листопада 1978 року.

● Дарія Чайковська влаштувала у своїй галерії — в Шерман Овкс, Каліфорнія — виставку зразків української творчості: різьблення на дереві, вишивок, кераміки, килимів, у днях 2, 3 і 4 грудня 1977 року.

● Ретроспективна виставка картин мистця Петра Андрусева була влаштована у Філадельфії, в залі Українського Спортивного Осередку „Тризуб“ у часі від 19 до 27 листопада 1977 року.

Виставку очолювали: Філадельфійський Відділ Українського Лікарського Т-ва Північної Америки й Об'єднання Мистців Українців в Америці, Відділ у Філадельфії.

На виставці показано 44 праці, переважно на історичні теми. Видано ілюстрований каталог українською й англійською мовами, з передмовою Святослава Гординського. У каталозі вміщено 5 одноколірових репродукцій.

Зорганізування цієї великої виставки вимагало багато труду й коштів, щоб зібрати показані праці, які є власністю інституцій і приватних осіб у Нью Йорку, Філадельфії та інших місцевостей. Виставка мала належний успіх і зацікавлення.

● Комітет Оборони і Допомоги Українським Політичним В'язням — Українського Золотого Хреста і Українського Академічного Товариства „Зарево“ влаштували виставку картин сучасних мистців України в Українському Інституті Америки — Нью Йорк, у часі від 10 до 20 листопада 1978 р. Виставку відкрив вступним словом мистець Петро Андрусів.

Іван Кучмак (1899—1977): „В світ за очі“, олія.

I. Kuczmaк (1899—1977): "Expelled," oil.

● Виставка графічних праць Андрія Мадаля відбулася в Інституті св. Володимира в Торонто, Канада, від 13 до 25 листопада 1977 року.

● 72 Відділ Українського Золотого Хреста влаштував виставку олійних і графічних праць мистця Тирса Венгриновича в Чикаго, в залі „Левів“, 18, 19 і 20 листопада 1977 року Показано 31 олійну працю і 11 графічних праць. Видано картковий каталог в українській мові, з одною чорнобілою ілюстрацією.

● Ретроспективна виставка картин Миколи Азовського була влаштована в Канадсько-Українській Мистецькій Фундації в Торонто, Канада — від 20 листопада до 3 грудня 1977 року.

● Скульптор Лев Молодожанин мав свою виставку праць у бронзі, олій і рисунків у галерії Льюк Арт Галері у Вінніпегу, Канада, в часі від 4 до 17 грудня 1977 р.

● Виставку праць малярських і скульптурних Василя Палійчука влаштувала Жіноча Секція при Об'єднанні Українців Вашингтону, в Т-ві св. Софії у Вашингтоні в днях 10 і 11 грудня 1977 року.

● У галерії Ніягара, в Канаді, влаштовано виставку праць українських мистців: О. Архипенка, Хмелюка, Глуценка, Гриценка, Кричевського, Курилика і Труша. Виставка тривала від 12 листопада до 10 грудня 1978 року.

● З нагоди 40-ліття Філадельфійської Округи Союзу Українок Америки, 98 Відділ СУА влаштував виставку малярських праць Долорес Гайдучко (30 праць), Христини Хитра-Кіналь (15 праць), Люби Мазяр (16 праць), в бібліотеці Менор Джуніор Коледж у Дженкінтаві, Па. — в часі від 10 до 12 листопада 1978 року.

● У галерії ОМУА в Нью Йорку відбулася виставка картин Ольги Дядинок у часі від 12 до 27 листопада 1978 р. Видано картковий каталог з однією репродукцією та фотографією молодої малярки з 1930 року й короткою біографією. Показано 41 працю, переважно олій і кілька темпер. Праці від 1947 до 1978 року.

● Жіноча Секція при Об'єднанні Українців Вашингтону влаштувала виставку картин мистця Темістокла Вирсти з Парижу, в Домі Св. Софії (Філія УКУ) в днях 11 і 12 листопада 1978 р.

● Об'єднання Мистців Українців в Америці влаштувало виставку олій Любослава Гуцалюка в галерії ОМУА в Нью Йорку, від 27 листопада до 4 грудня 1977 року.

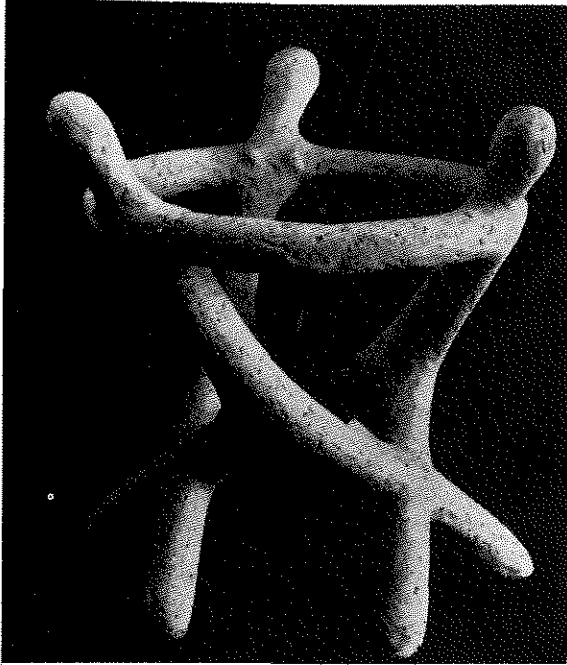
● Руслан Логун мав свою виставку образів у галерії „Еко“ у Воррен, яку відкрито 9 грудня 1977 року.

● Сестрицтво св. Анни при парафії св. Арх. Михаїла у Філадельфії влаштувало дня 3 грудня 1978 року одноденну виставку графічних праць українських мистців у приміщеннях парафії у Філадельфії.

М. Черешньовський: „Христос“.

M. Czereszniowskyj: „Ecce Homo.”

Яків Гніздовський: „Танець“ — теракота.

J. Hnizdowsky: Dance — terracotta.

● 3-го листопада 1978 р. відбувся цікавий вечір у Літературно-Мистецькому Клубі в Нью Йорку, на якому була показана нова картина мистця Петра Андрусєва: „Сватання Анни Ярославни“ та його доповідь п. н. „Княжий Київ і Анна Ярославна“.

● Об'єднання Мистців Українців Америки влаштувало виставку акварель Марії Стиранки в галерії ОМУА в Нью Йорку в часі від 3 до 10 грудня 1978 року.

● Філадельфійський Відділ ОМУА влаштував виставку малярських праць мистця Темістокла Вирсти в часі від 9 до 17 грудня 1978 року в Домі Української Мистецької Студії у Філадельфії.

● Виставка картин Никифора з Криниці була влаштована в Українськiм Музею в Нью Йорку в часі від 11 листопада 1978 року до 28 січня 1979 року.

● Людмила Морозова мала свою виставку праць у Домі Союзу Українок у Філадельфії. Виставлено було 75 олійних праць, у тому 25 праць із Греції.

● Виставка малярських праць і дереворитів Якова Гніздовського була влаштована у Wave Hill, у часі від 30 жовтня 1977 р. до 16 січня 1978 року.

● На річній виставці при Університеті у Вест Лафаст, Індіана — Андрій Мадай одержав почесне відзначення за дереворит.

● Об'єднання Мистців Українців Америки влаштувало ретроспективну виставку праць мистця Василя Панчака, Члена Сенйора, в галерії ОМУА в Нью Йорку, в часі від 29 січня до 5 лютого 1978 року.

● Виставка праць Петра Холодного — сина, Почесного Члена ОМУА, була влаштована в Українськoму Інституті Америки в Нью Йорку, в часі від 4 лютого до 5 березня 1978 року. Згадану виставку фірмували чотири організації: Українська Вільна Академія Наук, Український Інститут Америки, Об'єднання Мистців Українців Америки та Товариство Українських Письменників „Слово“.

На цій небуденній виставці, яка була зорганізована в 75-ліття мистця, було показано 41 працю, в тому: 24 темпері, 10 олійних, 5 акварельних і рисунок. Серед акварель був цікавий портрет мистця, виконаний батьком, П. І. Холодним — старшим, в уніформі Юнацької Кавалерійської Школи. Усі показані праці були з часу від 1935—1977 р. Особливу вартість представляли собою праці виконані темперою.

Видано картковий каталог в англійській мові з фотографією мистця й короткою його біографією, яку написав Святослав Гординський.

● Виставка праць мистця Юрія Гури відбулася в Чикаго, в галерії „Леви“ в днях 24, 25 і 26 лютого 1978 року.

Василь Дорошенко: Проект печатки.

W. Doroshenko: Stamp design.

● На виставці малярства, графіки і скульптури в галерії Вудмер у Філадельфії, в часі від 16 січня до 12 лютого 1978 р., мистець Андрій Мадай показав дві свої праці.

● Виставка картин, рисунків й кераміки Аки Перейми була відкрита в галерії Канадсько-Українсько-Канадської Мистецької Фундації в Торонто, Канада, від 12 до 25 березня 1978 р.

● Михайло Гамула мав свою виставку картин у Торонто, Канада, в галерії Канадсько-Української Мистецької Фундації від 9 до 22 квітня 1978 року.

На виставці було показано 12 малярських праць виконаних акриліком і 35 рисунків олівцем. Виставка цього молодого мистця (народився в Аделїді, 1954 року), мала належний успіх.

● ОМУА влаштувало виставку картин Людмили Морозової та Ярослава Вижницького в Нью Йорку, в галерії ОМУА в часі від 12 до 26 березня 1978 року.

● Виставка праць Святослава Чорнія (Австралія) відбулася в його робітні в часі від 19 березня до 2 квітня 1978 року.

● Андрій Мадай мав виставку своїх дереворитів у Бофало, в часі від 12 до 26 лютого 1978 р., влаштовану Українським Студентським Клубом.

● В галерії Бодлі, в Нью Йорку була влаштована виставка малюнків і гравюр Аркадії Оленської-Петришин, від 4 до 15 квітня 1978 р.

● Пластове Плем'я „Перші Стежі“ влаштувало в галерії „Леви“ в Чикаго виставку праць Любослава Гуцалюка, в дні 14, 15 і 16 квітня 1978 р.

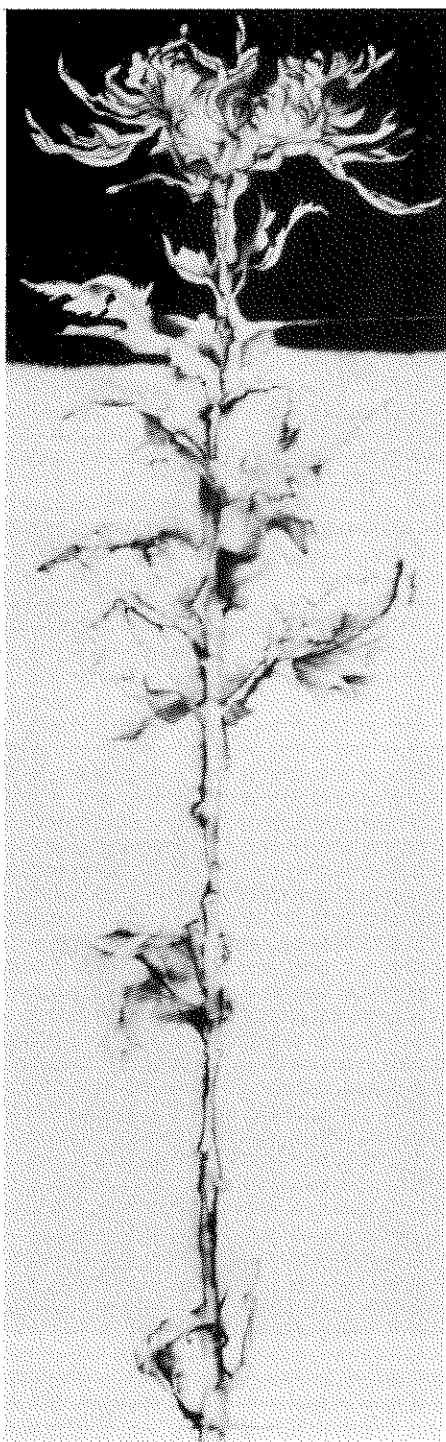
● ОМУА влаштувало виставку праць Томи Щепка, М. Шеротської-Крамаренко та Богдана Титли в галерії ОМУА, в часі від 9 до 23 квітня 1978 р.

● Мистецька галерія „Еко“ влаштувала у Воррен, Мічїген, виставку Ірини Фединишин, яку відкрито 21 квітня 1978 року.

Група мистців на відкритті виставки П. П. Холодного в Українському Інституті Америки в Нью Йорку, 4 лютого 1977 р. Сидять зліва направо: Я. Гніздовський, П. Мегик, Л. Гуцалюк, П. Холодний, Н. Холодна, О. Дядинюк, Сестра Вернарда, ЧСВВ, Сестра Софія, ЧСВВ. Стоять зліва направо: В. Титла, В. Певний, М. Черешньовський, З. Онишкевич, К. Шонк-Русич, І. Ф. Петренко, С. Гординський, Е. Лукавська, Н. Н., В. Сімянцев.

Group of Ukrainian Artists at the opening of the exhibition of P. Cholodnyj in Ukrainian Institute of America, New York City, 1977.

Лідія Боднар-Балагутрак: „Рисунок“.

L. Bodnar-Balahutrak: Drawing.

● Канадсько-Українська Мистецька Фундація в Торонто влаштувала виставку емалій і мініатюрних картин Дмитра Фарковця, у своїй галерії, в дні від 2 до 15 жовтня 1977 року.

● Виставка проєктів українських церков архітекта Радослава Жука була влаштована в Українському Інституті Америки в Нью Йорку від 16 до 30 квітня 1978 р.

● Виставка 4-ьох скульпторів: Колісника, Костинюка, Мілонадіса і Урбана відбулася в Українському Інституті Модерного Мистецтва в Чикаго в часі від 21 квітня до 30 червня 1978 року.

● Об'єднання Мистців Українців в Америці влаштувало виставку малюнків Володимира Свириденка та скульптур Ані Фаріон, у галерії ОМУА в Нью Йорку, від 7 до 19 травня 1978 р.

● Виставка праць Софії Лади й Андрія Мадає відбулася в галерії „Еко“, в місті Воррен, Мічиген, у дні 19, 20 і 21 травня 1978 року. Андрій Мадає показав своїх 60 дереворитів і 7 малюнків.

● Канадсько-Українська Мистецька Фундація влаштувала виставку праць мистця Ореста Поліщука, в галерії Фундації в Торонто, Канада, в часі від 4 до 17 червня 1978 року.

● Українська Організація Мистців у Канаді й галерія „Фокус“ у Торонто, влаштували виставку картин Федосія Гуменюка в галерії „Фокус“ в часі від 25 червня до 9 липня 1978 року. Мистець Ф. Гуменюк здобував мистецьку освіту в Ленінграді. У повідомленні про цю виставку подано (в англійській мові) цікаві інформації про цього мистця. Подано одну чорнобілу репродукцію праці Гуменюка. У своїй малюнківській творчості він скеровує свої зацікавлення до мистецького обличчя України в минулому. Про цих мистців сказано, що „група українського авангарду там продовжує традиції українського ренесансу — традиції школи Михайла Бойчука й розвиток традицій на поземі модерного мистецтва. Ми не відкриваємо нової території. Ми є українці, горді з нашої власної землі й культури. Ми хочемо лише мати, що Бог нам дав. Бог дав у наші руки мистецькі здібності й ми хочемо виконувати його волю“.

● Виставка картин Катерини Кричевської-Росандіч відбулася в галерії Ломокі, в Едмонтоні, Канада, в дні 22—24 вересня 1978 року. Вона була влаштована заходами Софії Скрипник. Видано картковий каталог з трьома кольоровими репродукціями. На виставці показано 37 праць: акварелі, олії, гваші.

● Виставка архітектурних праць українських церков архітекта Радослава Жука з Монтреалю, була влаштована в Пенсильвенійському університеті — Філадельфія, на відділі архітектури й мистецтва від 26 вересня до 16 жовтня 1978 року.

● Інститут Модерного Мистецтва в Чикаго влаштував виставку праць Якова Гніздовського під назвою: „Роки шукань 1950—1960“, від 22 вересня до 22 листопада 1978 року. Показано 57 праць — олійних, графічних і різьб. Видано каталог з передмовою в українській мові, дуже добре оформлений і добре надрукований. У каталозі 8 кольорових і 6 чорнобілих репродукцій. Як зазначено в каталозі, він був здійснений частинною допомогою Ілінойської Ради Мистецтва.

● Мистець Михайло Дмитренко закінчив цього року розмальовування церкви св. Константина в Міннеаполісі. Тепер він працює над проектами ікон в мозаїці для новозбудованої церкви св. Юрія в Нью Йорку. Мозаїки виконуються в Італії.

● Братство св. Арх. Михайла при парафії того ж імені в Філадельфії-Дженкінтаві влаштувало 11 листопада 1978 р. у залі парафії доповідь мистця Василя Дорошенка: „Українська буква і шрифт“. Доповідь була ілюстрована зразками українського письма і показом творення букви — на таблиці.

● Український Інститут Америки в Нью Йорку влаштував виставку „Володарі України“ із збірки Якова і Сузання Макогін-Розумовських. На виставці показано 20 картин мистця Василя Дядилюка та інші дуже цінні експонати з посмертного завіщання Макогін-Розумовських. Виставка тривала від 17 грудня 1978 року до 28 лютого 1979 року в приміщеннях Інституту.

● В Українському Мистецькому Центрі в Лос Анджелес (Каліфорнія), заходами галерії Дарії Чайковської була влаштована спільна виставка праць українських мистців і праць із ділянки прикладного мистецтва (вишивка, ткацтво, кераміка, вироби в дереві). Виставка тривала 2 і 3 грудня 1978 року. Видано ілюстрований каталог із багатьма чорнобілими репродукціями.

У СВІТІ

● В американському журналі „Building, Design & Construction“ — Denver, Colorado, за травень 1978 року, на обгортці поміщена кольорова фотографія української церкви св. Йосифа в Чикаго, проекту молодого архітекта українца Зенона Мазуркевича з Філадельфії. В середині надрукована стаття, кольорова фотографія церкви з-зовні (з іншої сторони), залучений план та 2 кольорові фотографії внутрі церкви. В статті обговорюється конструкційні розв'язки, застосування нових матеріалів (glass fiber) і залучені грошові зіставлення зменшених коштів будови, завдяки використанню нових матеріалів і технічних засобів.

● На великій мистецькій виставці американського Т-ва, яка відбулася в Музею „Philadelphia Civic Center“ в часі від 28 квітня до 28 травня 1978

року взяли участь два українські мистці: Степан Рожок і Марко Зубар. С. Рожок виставив краєвид, олію, а М. Зубар дві великі ікони, виконані в керамічній техніці.

На виставці було показано коло 300 праць. Подані ціни праць були від 150 дол. до 12 тисяч доларів.

ТВІР МИСТЕЦТВА ПРОПАДАЄ

Коли їхати поїздом із Фльоренції до Риму, в половині дороги, праворуч, на високій скелі видніє місто Орвієто. Над містом володіє славна італійсько-готичного стилю катедрала, що при заході сонця сяє-мерехтить соняшно-карміновими тонами. Цю катедралу здвинули в 1200—1300-их роках. Вудували її архітекти: чернець Бавіньєте з Перуджі, Джіованні ді Уґочіоне, а докінчив її будову Льоренцо Майтани зо своїм сином, із Сієни. Багата різьба на фасаді і пречудова мережка — „розоне“ — твори різьбара й архітекта та маляра Андреа Чіоне, званого Орканья, 1308—1368. У цій же катедралі, у правім рамені, у каплиці св. Вріція, знаходяться величні фрески мистця: Люка Сіньйореллі, 1441—1523, „Страшний Суд“. Цей твір золотого ренесансу мав — як і має — велику славу, бо й сам Мікель-Анджельо, — поки взявся за свій „Страшний Суд“ у Сикстинській Каплиці — докладно перестудіював твір Люки Сіньйореллі. Та на все в житті приходить неблаганний час. Ще у 1933 році й у 1935, коли ми, Петро Холодний — син і я, милувалися цим твором і були наче очаровані, його композицією, динамікою, а в першу чергу його кольоритом, свіжістю, — то в 1977 році я сильно засумував перед цим твором: де поділася свіжість, глибина тону, де той кольорит золотого ренесансу? — Можна сміло ствердити, що технологічна доба, цивілізація, полет на місяць, всякого роду сателіти, обрахунки бути й на Марсі, жажливі видихи самоходів, — усе це нищить не тільки такі тендітні твори, як фрески, а й Акрополь у Атенах, Коні — в бронзі — на фасаді базиліки св. Марка у Венеції, різьби й мозаїки на фасаді цієї ж катедралі в Орвієто. Мало того, бо й саме оте чудове місто Орвієто, розположене на скелі туфо — вульканічна лява з передісторичних часів — то й воно zagrożене: ця скеля підпадає вітрянню, кришиться й осипається. Геологи обмірковують: як стримати процес вітряння скелі, щоб урятувати місто з його пам'ятками мистецтва старовини? Мистецтвознавці обмірковують: як зарадити фрескам Люки Сіньйореллі, щоб урятувати їх від руїни? Покищо, постановили: геологи — скелю скріпити модерними технічними засобами і способами; мистецтвознавці кажуть — фрески Люки Сіньйореллі зняти зо стін і перевезти до Риму й там рятувати їх.

Михайло Островерха

ЕПІГРАМИ МИКОЛИ БУТОВИЧА

ОМЕЛЬЧЕНКО І ЗАРИЦЬКА

*Живуть в ампасі де Руе
ці сизі голуб'ята,
Та невблаганна доля зла
Їм наступа на п'яти.
А всеж надією вони чомусь до нині сяють
І як Ви зайдете туди, то й Вам чайку
налляють.
Підсунуть цукру через стіл
І скажуть „Ради Бога“!
І усміхнеться хата та, так сіра і убога.*

+

О. ЛЯТУРИНСЬКА

*Поетка, малярка, різьбарка
Французького роду татарка,
Та процентів ціла сотка,
— Українська патріотка.*

+

М. МОРОЗ

*Над малярями обер, обер,
Із Космача привіз цинобер,
Ультрамаринить чудеса
Кобальт, крапляк — яка краса.
Не диво, — це ж Маєстро львівський,
Це номер другий — Новаківський.*

+

Е. МАЛАНЮК

*Когорт сталєних в степах без ліку,
— Веди ж їх самогракська Ніке!
— О друже, вареники люблю я дуже.
— попросить у Пані Тані:
Обов'язково, щоб в сметані!*

О. ОЛЬЖИЧ

*Доба жорстока, як вовчиця
Ромулу й Рему дала циці.
Та Ольжичу таки пристало,
Щоб жаба циці дала.*

+

Е. КОЗАК

*Життєвий підхід — всереальний,
А гумор „наш — оригінальний“,
І ім'я пишне, як кокарда,
Та хто не знає Едуарда.
Це той комар, що гроші ссе!
— Оце Вам мабуть і усе!*

+

В. СІМЯНЦЕВ

*Де чорний шлик, де коні на припоні?
І де козацькій пісні? — Хіба на грамофоні!
Була колись доба, — лицарство!
Тепер будуй доми, копайсь у глині!
І чуб уже не той і колить в спині,
І чарка не така вже нині!
— Колись був самогон — огонь!
А віскі, — „севен ап“, кап... кап...
Капарство!
Пішло у забуття лицарство!..*

+

Я. ГНІЗДОВСЬКИЙ

*Хоч Фройда психоаналіза
У епіграм не надто лізе,
Та все ж бодай із 2 яєчка
Покласти час в своє гніздечко!
А він яєчка лиш малює
І голубків в різьбі парує.*

Лев Молодожанин: „Акт“ — бронза, 1959.

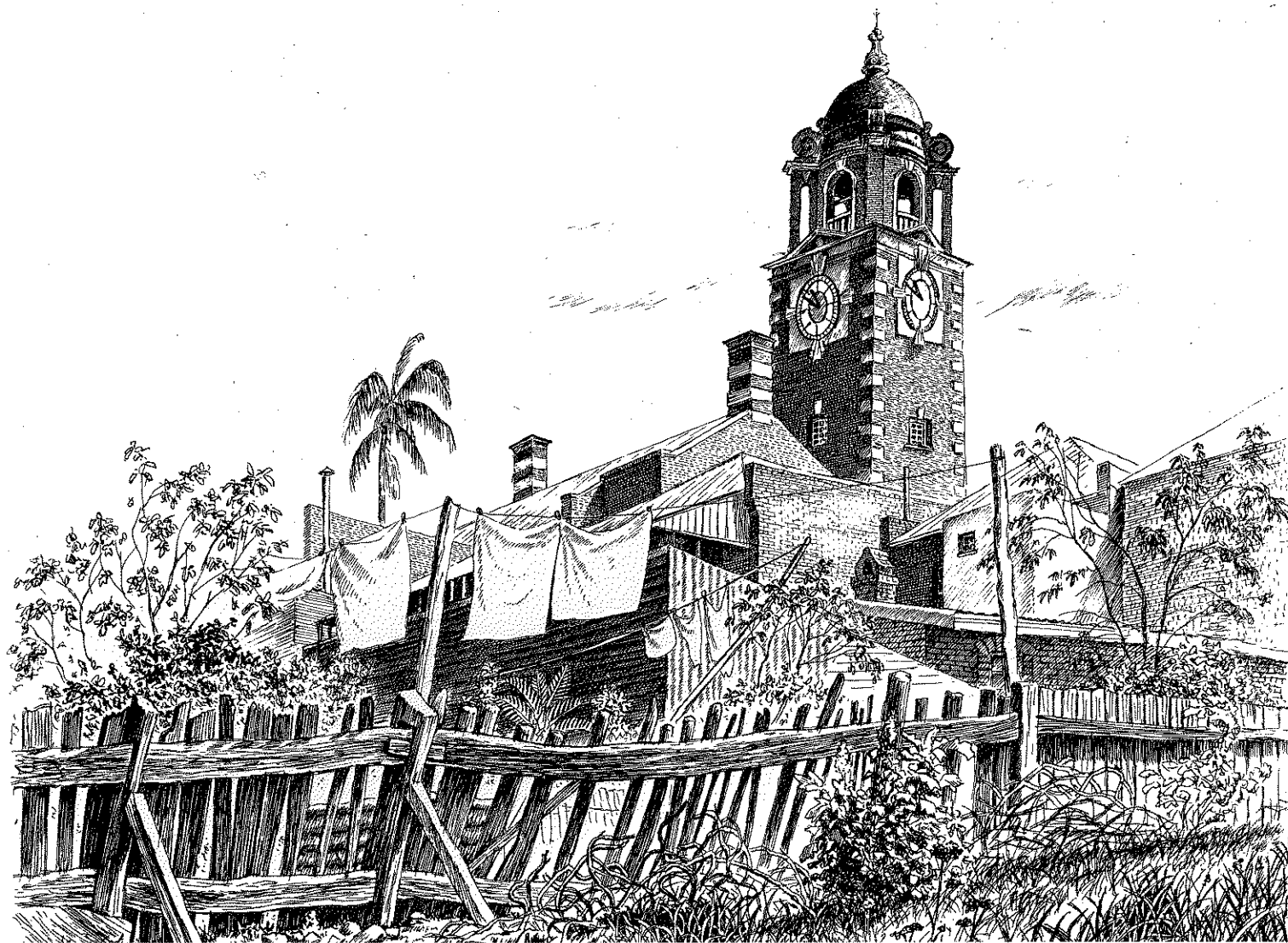
Leo Mol: "Nude" — Kore-bronze, 1959.

PHOTO V. HRYCYN

О. Заливаха: На Івана Купала — олія, 1976 р.

O. Zalywakha: Midsummer Night — oil, 1976.

75

Леонід Денисенко: Вбога ділянка міста Іпсвіч на Квінсланді, Австралія, рис. пером, 1951 р. (Оригінал в галерії Ратуші).

L. Denysenko: Poor neighborhood of the city of Ipswich, Queensland, Australia, ink, 1951. (Original at Ipswich city hall).

Христина Зелінська: Рисунок — 1974 р.

Christine Zelinsky: Drawing — 1974.

77

Петро Мегик: „Тополі“ — олія, 1976 р. (Власність: Л. і І. Кушнір).

P. Mehyk: Landscape — oil, 1976. (Coll. L. and I. Kushnir).

1952

1977

доби історичних перетворень у житті українського народу, на чужині живе кілька мільйонів українців, які не втратили духового зв'язку з Україною.

В зусиллях еміграції не загубити культурних здобутків нації, участь бере й Українська Мистецька Студія у Філадельфії. Студія вже 25 років свого існування старасться в своїй дидактичній праці створити образ мистецьких здобутків нашого народу у минулому.

Маючи приміщення Студії і можливість зустрічей, мистці — члени Відділу ОМУА у Філадельфії, змогли приступити 1963 року до видавання журналу „Нотатки з Мистецтва“, який фінансово станує незалежним. Дотепер появилася друком 17 чисел.

Закінчивши 25-літній період у минулому, Студія працюватиме при підтримці нашої Громади й надалі.

Ювілейний Комітет звертається до Вас із проханням взяти участь в Ювілейному вечорі, який відбудеться 12 листопада 1977 року, в год. 6:30 вечора в залі Philadelphia Museum of Art — Parkway and 25th Street. Кошти участі — це Ваша пожертва для Української Мистецької Студії на дальшу працю. Вступ на Ювілейний вечір із прийняттям — 25 доларів від особи.

До милої з Вами зустрічі на Ювілейному вечорі.

Ювілейний Комітет У.М.С.

Ювілейний лист-запрошення Української Мистецької Студії у Філадельфії.

Letter-invitation honoring 25th Anniversary of Ukrainian Art Studio in Philadelphia.

З ЖИТТЯ Й ПРАЦІ УКРАЇНСЬКОЇ МИСТЕЦЬКОЇ СТУДІЇ У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ

Шкільний рік 1977/78 був для Студії роком святкування 25-ліття праці. Була влаштована виставка колишніх і теперішніх студентів Студії. Виставка відбулася в Домі Студії від 29 жовтня до 6 листопада 1977 року. На цій виставці були показані праці 20 молодих Слухачів.

12 листопада 1977 року заходами Ювілейного Комітету був організований Ювілейний Вечір, який відбувся у залі Філядельфійського Музею Мистецтва. Цей успішний вечір зібрав велику кількість добірної публіки, яка належно оцінила 25-літню працю Студії в тих, не завжди легких обставинах.

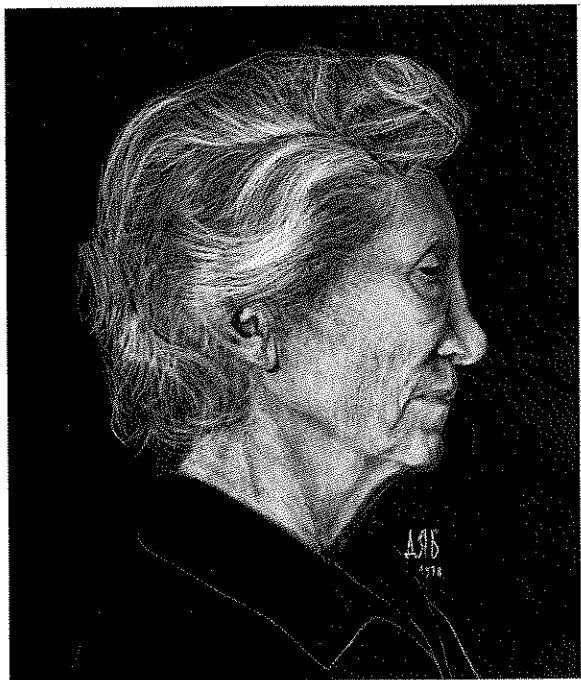
У шкільному 1977/78 році було записаних 13 слухачів, з чого регулярно вчачала й працювала

половина. Життєві труднощі й нестача систематичної витривалості — це постійні прикмети багатьох слухачів. Як учителі працювали такі мистці: Юрій Гура, Євгенія Лукавська, Петро Мегик, Валентин Сімянцев.

+

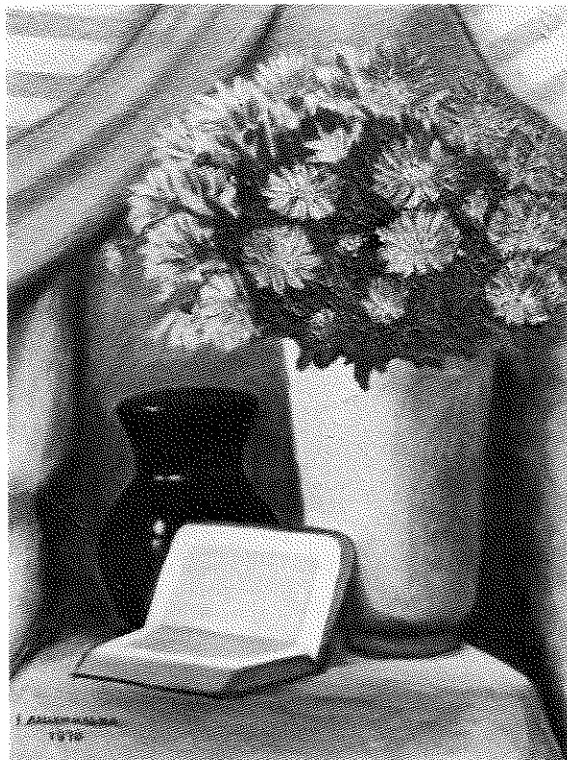
В Домі Студії, від 8 до 23 квітня 1978 року відбулася незвичайно цікава виставка графічних праць Миколи Бервінчака з Майнерсвил, Пенсильвенія, де мистець постійно проживав. Ця виставка показала праці того сильного мистця, який у тих важких обставинах свого життя добився великих мистецьких досягнень і так мало був відомий у нашій, українській громаді. Два місяці по цій виставці мистець помер.

П. М.

Данило Береза: Рисунок, крейда.

D. Bereza: Drawing.

Іванка Ліщинська: Натюрморт — олія.

I. Liszczyńska: Still Life — oil.

З М І С Т

М. Дмитренко: За вірну оцінку мистецьких сил	5
В. Попович: Олена Кульчицька в моїй пам'яті	11
В. Кармазин-Каковський: Амвросій Ждаха — мистець історичного малярства	27
Є. Блакитний: Виставка Людмили Морозової	39
І. Кедрин: Канадсько-Українська Мистецька Фундація	47
П. М.: Огляд графічних оформлень українських книжкових видань	55
З жалобної хроніки	57
Мистецька хроніка	65
Епіграми Миколи Бутовича	72
З життя й праці Української Мистецької Студії у Філадельфії	79

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Михайло Дмитренко, Василь Дорошенко, Петро Мегик, Степан Рожок,
Марія Струтинська, Володимир Шиприкевич.

Технічний редактор: Петро Мегик.

Адреса Редакції й Адміністрації:
Ukrainian Art Digest

1022 North Lawrence Street, Philadelphia, Pa. 19123, USA

Редакційна колегія застерігає собі право робити конечні селекції репродукцій
і скорочувати надслані матеріали.

Фотографії: Нестор Студіо, О. Михалюк, П. Будний, В. Грицин,
М. Гайдук та інші.

Кольорові репродукції: „Крилаті“ — Бельгія; І. Зубенко — Мюнхен
та інші.

Склад і оформлення: Василь Дорошенко з дружиною Олександрою.
Офсетний друк: George H. Buchanan Co., Philadelphia, Pa.
Переплет: Novelty Bookbinding Co., Philadelphia, Pa.

PRINTED 1,000 COPIES

Printed by Orphanage Printing House, 1825 W. Lindley Avenue, Philadelphia, Pa. 19141